

2014 m. spalio 31 d., penktadienis

Nr. 38 (1099) Kaina 2,80 Lt / 0,81 Eur

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto skyriuose“ vyksta laikraščių ir žurnalų prenumerata 2015 metams.

Nepräleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienos“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,80 Lt / 0,81 Eur, o prenumeratoriams – 2,20 Lt / 0,64 Eur.

Prenumeratos kaina 1 mėn. – 9,50 Lt / 2,75 Eur, 6 mėn. – 57 Lt / 16,50 Eur, metams – 95 Lt / 27,51 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 7 Lt / 2,03 Eur, pusmečiui – 14 Lt / 4,05 Eur, metams – 28 Lt / 8,11 Eur.

Prenumeruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą. Prenumeratą galite užsisakyti ir internetu.

3

Čiurlionio muzikos festivaliui pasibaigus

4

„Smėlio žmogus“ „Lélės“ teatre

6

Kita nuomonė apie Deimantą Narkevičių

„Zilė Marijos debesys“

8

„Scanoramaoje“ – naujienos ne tik iš Šiaurės

Miniatuūros!

Mažo formato fotografijų paroda „Prospekto“ galerijoje

Tomas Ivanauskas

„Miniatuūros“ – tokiu pavadinimu spalio 17 d. „Prospekto“ galerijoje atidaryta fotografijų paroda. Parodos kuratorius Gytis Skudžinskas į miniatuūristų sąrašą įtraukė Vytautą Balčytį, Gintautą Trimaką,

Nepalo vėliavos formos nuotraukas. O jei jau keliamas klausimas apie fotografijos formato svarbą, nesąžininga tai demonstruoti taip vienpusiškai. Išeksponeuokime įvairius formatus ir žiurovas tegu sprendžia, kuris iš jų svarbesnis ir tinkamessis fotografijoms. Juk kickvienas formatas turi vadinės tikrai ne miniatuūrinį 24 x 29 cm dydį. Žvilgsniu gromuliuojant Kulikausko fotografinius asamblius, norisi į pagalbą pasikviesť Pauliui Petraitį ir parodyti puikias iliustracijas jo inicijuotam paskaitų ir pokalbių ciklui „Kas nėra fotografia?“. Žvelgiant į Šeškaus „Bendra-

Remigijus Treigys, „Linija“. 1997 m.

Algimantą Kunčių, Arūną Kulikauską, Remigijų Treigį, Joaną Deltuvitę, Ričardą Šileiką ir Algirdą Šešką. Tikrai žiūrovų dėmesio verta kompanija. Bet ar to užtenka? Mes visi esam siiek tiek tinginiai ir einaame tik ten, kur tikrai verta. Paskaitykime, gal mus „uzkabins“ anotacija? Čia panašiai kaip populiaroje muzikoje. Jei produsierio „neužvežę“ pirmos keliolika naujos dainos sekundžių, daina bus atmesta. Skudžinkas parodos anotaciją pradeda tokiu sakiniu: „Parodoje „Miniatuūros“ siekiama atsakyti į klausimą apie fotografijos formato svarbą bei naudojimą siekiant specifinės raiškos.“ Gerau, tinka ir užtenka, toliau į likusį tekstą nesigilinsiu (pabūsiu ir aš miniatuūriškas), nes jau pirmas sakinys pasiūlo keletą klausimų, į kuriuos atsakęs (ar bent jau paméginięs atsakyti) suprasiu parodos tikslą.

Kadangi parodos pavadinimas su klaustuku, tai ir aš gana dažnai naujosių ši lankstų ženkla.

Kas uždavė klausimą apie fotografijos formato svarbą? Ir kas i jį atsakys? Kaip suprantu, tai padaryti turėtų ši paroda. Bet ar šis klausimas tokis svarbus ir aktualus šiandien? Šiandien, kai akýse mirguliuoja nuo vaizdų ir jų formatų gausos? Gal jis ir buvo aktualus prieš keliausdešimt metų, kai iþpratinis formatas buvo 40 x 60 cm, gal šie atviruko dydžio ar mažesni paveikslėliai ir buvo „neformatas“, tačiau dabar tikriausiai nenustebume ir išvydė klevo lapo ar

savo pliusus ir minusus. Visų pirmą – kaina. Tikrai neatmesčiau galimybęs, jog nepriklausomybės priešaušryje daugelis apsiribodavo mažu formato būtent verčiamis finansiniu galimybių. Antra – patogumas. Kodėl sovietmečiu tokis buvo populiarus ekslibriso žanras? Būtent dėl jo mažumo – iðjėjai į voką ir išsiuntelį į užsienyje organizuojamas parodas, konkursus ar kaip dovaną draugams. Neabejoju, kad taip buvo ir su fotografijomis.

Antroji saknio dalis kalba apie formato naudojimą siekiant specifinės raiškos. Čia iš dalies turiu sutikti, nes kai kurių fotografijų raiška tikrai labai specifinė. Žiūrėdamas į Treigio „linijas“ jaučiuosi tarsi Tado Ivanausko zoologijos muziejuje apžiūrėdamas kandžių kolekciją – tokio iþpūdžio tikrai nesukursi jas padidinės. Visiems žiūrésiantiems dar siūlau atsiitraukti porą metrų ir į šiuos kūrinius pažvelgti iš atstumo – koks paslaptingesai ramus siaurų akių žvilgsnis! Tačiau tikrai nemanau, kad pakeitus formatą pasikeistų, tarkim, Kunciaus ar Deltuaitės darbų prasmę. Nesu susipažinęsu Šileikos fotografijomis, tačiau iš jo poezijos galéčiau spręsti, kad šis menininkas tikriausiai visur yra miniatuūristas, o jo galerija degtukų dėžutėse išties miniatuūrskai žavi. Trimako formatą dažniausiai riboja naudojamos technologijos, tačiau jis pats tikrai neapsiriboja miniatuūromis. Atvirkšciai – „savu formatu“ yra pa-

bučio“ vaizdus, žvilgsnis ir jo signala pagavusios smegenys kategoriskai atsisako tai priimti kaip miniatuūrą. Nuosekliausias ir ištikimiausias miniatuūrskam formatui išlieka Balčytis, kurio nuotraukų ilgoji kraštinė retai kada perkopija 20 cm.

Beraštant į galvą atėjo mintis – o kodėl aš miniatuūrskumo ieškau formoje? Gal reikėtų atsiriboti nuo formos ir formato ir specifinės raiškos paeškoti turinyje? Jei taip, tai neabejotini favoritai čia yra Treigys ir Trimakas. Trimakas serijoje, skirtoje M. K. Čiurlioniui, īgyvendina kiekvieno menininko siekiamybę – išsilaisvinti iš bet kokio figūratyvio, virsti abstrakcija ir pasitelkiant asociacijas bei vos pastebimus niuansus perteikti norimą mintį. Tai aukščiausia meninės išraiškos forma, kurią sau gali leisti tik Meistras, o žiūrovui ji – sunkiausiai suvokiamama...

...ir štai čia atėjo nušvitimas. Tarasi bumerangas grido iþpūdis, patirtas pirmą kartą pamačius šią parodą. Tik ižengęs į galeriją, susiduriau su kažkokia ramybės būsena, su švaria erdvė. Tąkart nesistengiau gilintis į ši pojūtį, tačiau dabar suvokiu, kad būtent tai ir yra pagrindinis parodos tikslas. Šiandien, kai akýse mirguliuoja nuo vaizdų ir jų formatų gausos, ši paroda yra tarsi atgava. Neipareigojanti ir nerékianti savo subtiliu formatu, nereikalaujanti būtinai ką nors prasminga įžvelgti turinyje. Tiesiog švelniai kvičianti prieiti ir apsikeisti žvilgsniais.

Bendrystės jausmas

Pokalbis su choro „Aidija“ vadovu Romualdu Gražiniu

Kamerinis jaunimo choras „Aidija“, iškurtas Vilniaus M.K. Čiurlionio menų mokykloje Romualdo Gražinio iniciatyva, švenčia 25-metį. Choras daug koncertuoja, skleisdamas žinią apie lietuvišką muziką, bendradarbiauja su Lietuvos kompozitoriais. Apie „Aidiją“ sukurti du dokumentiniai filmai, kolektyvas išraše daugiau kaip dešimt CD, 2001 m. „Ondine“ išrašų kompanija Suomijoje išleido choro įdainuotą Broniaus Kutiavičiaus kompaktinę plokštelię „The Last Pagan Rites“ („Paskutinės pagonių apeigos“), kurią tarptautiniai eksperai įvertino penkiomis žvaigždėmis. Lapkričio 6 d. „Aidija“ kviečia kartu šventi Nacionalinėje filharmonijoje. Ta proga „Aidijos“ meno vadovą ir dirigentą Romualdą Gražinį kalbina Ingrida Rudaitytė.

Kokia yra choro „Aidija“ susikūrimo istorija?

Kartais konkreti data nereiškia, jog tada viskas prasidėjo. Pavyzdžiu, istoriniai šaltiniai fiksuoja Vilniaus įkūrimo datą – 1323 metus, bet taip metais plikoje vietoje stai-ga neatsirado miestas. Su „Aidija“ turbūt panašiai. Taip, 1989 m. spalio mėnesį išvyko pirmas oficialus choro koncertas. Tuo metu choras dar nesivadino „Aidija“. Bet prasidėjo viskas anksčiau.

Būdamas antrame ar trečiame tuometės Konservatorijos kurse, pradėjau dirbtį M.K. Čiurlionio menų mokykloje. Vėliau išėjau į kar-riomenę, o grįžęs gavau prižiūrėti grupelę vaikų iš pagrindinio choro. Tai buvo 5–6 klasės mokiniai: mergaitės ir mutavusių balsų berniukai, nors iki tol mokykloje berniukai nedainuodavo. Tuomet atsirado pa-skata sukurti kolektyvą. Mes su atėjusiais į chorą vyresnaisiems vyrus ir jaunesniams vaikams kartu „apčiuopėme“ tam tikrą repertuarą, kai ką pats jiems aranžavau. Išpirašėme į tradicinį mokyklos koncertą „Viva la musica“. Tai buvo 1987-jeji. Dainuoti tame koncernte pakviečiau vyresnius išvairių specialybų moksle-

vius. Ir mums, ir klausytojams buvo smagu, mus gražiai priėmė. Nuo to laiko nuspindėme šio savo sambūrio neišsklaidytį. 1989 m. pavasarį sukvietėme visus, kurie atsiliepė į mūsų kvietimą dainuoti. Chorą organizavome su dabar žinomu kompozitoriumi Vyktu Baltakui, tada Bieliauskui.

Kokie buvo choro tikslai?

Siekėme bendro požiūrio, kad muzika mums taptų komunikacijos priemone, kas ir yra tikroji muzikos esmė. Kai susirinkome 1989 m. pavasarį, nusakau maždaug tokius tikslus: dainuosime mums patinkančią muziką, tikriausiai tai bus rene-sansinė, lietuviška muzika, spiriūliai. Tada atrodė, kad toks repertuaras yra smagus, įdomus, retas. Šalia šių tikslų buvo užduotis tapti gerais draugais, tarsi klubu, asociacija, vici-nijama bendrų interesų. Iš pat pradžių nutarėme: keliausime, švesimė kartu gimtadienius.

Tuo metu kūrėsi nemažai dabar žinomų chorų: „Jauna muzika“, „Brevis“. Ar „Aidijos“ atsiradimas susiję su tuometine chorų kūrėsi banga?

Tiesiog man norėjosi veiklos. Tuo metu sunkiai išsivaizdavau, kad galu užsiimti kuo nors kitu. Visą laiką mintys sukosi apie muzikinius dalykus. Jaučiau, kad reikia daryti tai, ką žinau. O tai, žinoma, buvo chorinė muzika.

Ar keitėsi choro vizija bégant metams?

Ilgainiui požiūris keičiasi. Iš pradžių stipriausia motyvacija susibūti buvo bendraamžių, bendraminčių ratas, draugišumas, bendruomeniškumas, gražus, prasminges laiko leidimas, įdomi muzika. Vėliau motyvacijos pagrindu tapo meilė muzikai, nuostabaus muzikos pasaulio atradimas, kuris suteikia neįtikėtiną patirtį, kuris visada stebina ir kveičia kurti. Kaip Jonas Alekša yra pasakęs: „Mes esame pakviesti bet ko-

kią muziką padaryti geresnę.“

Koks buvo išsimintiniausias „Aidijos“ koncertas?

Išsimintinumas man dabar reiškia pajusti, jog dalyviai susitelkė ir priartėjo prie tikrosios muzikos kūrinio idėjos. Tarsi susikabiname rankomis ir savo pastangomis suvienijame visą atlikimą. Išskiriau Felikso Bajoro oratorių „Varpo kėlimas“, kurią atlikome visai nesenai, spalio 10 d., kompozitorius 80-mečio koncerte Nacionalinėje filharmonijoje. Išsimintini koncertai būna kelionėse, pavyzdžiu, Pekine, Paryžiuje, kur tenka susidurti su visai kitokia kultūra, atrasti daug naujo, nustebti.

Kaip parenkate repertuarą?

Pradžioje dainavome daugiausiai kūrinius iš italių, prancūzų ir anglų renesanso, lietuvišką repertuarą sudarė Juozas Naujalis, Kazimieras Viktoras Banaitis, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, siek tiek šiuolaikinės muzikos. Tuo metu rene-sanso laikų muziką mažai kas dainavo, bet ji leido chorui labai susiderinti, nes yra grįsta daugiausia trijų garsų harmonija ir reikalauja švesaus, aiškaus, švaraus skambesio.

Po pirmo sekmingo konkurso apie mus buvo sukurtas 45 minučių filmas, išrašus transliavo per radiją. Kompozitoriai pradėjo kurti mums muziką. Pavyzdžiu, skambina Bronius Kutavičius ir sako, jog rašo „Jeruzalės vartus“ ir norėtų, kad mes padainuotume, arba kad atlirkume jo naujausią kūrinį šiuolaikinės muzikos festivalyje „Gaida“. Taip pat sulaukdavome pasiūlymų iš Osvaldo Balakausko, Onutės Narbutaitės, Valentino Bagdono, kuris man yra sakęs: „Jūsų skambesys yra ypatingas, šviesus, tarsi rytietykiškos maineros.“ Daugumos tokijų užsakymų sulaukėme 1992–1993 metais. Vėliau repertuaras kito – ieškojome, kas mums tinka, kas augina chorą. Natoms išleistos krūvos pinigų. Kai tik būdavo galimybė, siaubdavau Vienos, Stokholmo, Paryžiaus natų

Chorui „Aidija“ diriguoja Romualdas Gražinis

M. RAŠKOVSKIO NUOTR.

parduotuves. Dabar man svarbu atlikti pačiam įdomią muziką ir noriu, kad choras taip pat priartėtų prie tos įdomios idėjos, kūrinio konceptijos, specifikos. Kartais tai, deja, sunkiai sekiasi.

Ar jūsų koncertinės veiklos grafikas visados pilnas?

Ankščiau mus dažniau kivesdavo dainuoti išvairiausiuose koncertuose, ištiesus metus būdavome užimti, bet natūraliai, kad laikai keičiasi, vienos vertybės išstumta kitas. Todėl dabar galvojame, kaip patiemis organizuoti savo koncertinį grafiką. Tiesa, anksčiau neturėjome nuolatinės vienos koncertams, o dabar bendradarbiaujame su Bažnytinio paveldo muziejumi, čia jau parenčiai 10 programų.

Jūsų chore dainuoja esami ir buvę M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokiniai. Taigi choro nariai dažnai keičiasi. Ko tikėtis iš choristų?

Mūsų branduolys – žmonės, kurių dainuoja jau ilgesnį laiką, bet kaitos yra. Chorė dainuoja jauni žmonės, todėl dažnai ateina metas, kai jie apsisprendžia imtis kitos veiklos ir mus palieka. Arba pradedā savarankiškai suaugusiojo gyvenimą, stojasi ant kojų, tad nebelineka lauko chorui.

Stengiuosi, kad choristai patikėtų tuo, ką jie daro. Labiausiai džiauguosi, kad žmonės nuoširdžiai dalyvauja muzikos atlirkimo procese. Žinoma, norėčiau, kad jie greičiau savarankiškai įveiktu medžiagą, susipažintų su tekstu, kad rengdamiesi koncertui išmoktų ne vien natas ar

tekstą. Taip pat labai svarbu, kad visi stropiai lankytų repeticijas.

Kokią programą parinkote jubiliejiniam koncertui, kuris pavadintas pagal Algirdo Martinaičio kūrinį „Vieno choro meilės istorija“?

Net nesusimąsciau, kad šiemet mums jau 25-eri. Tačiau choro nariai pastebėjo. Nusprendėme susikurti sau iššūki. Galvojau apie tokią programą, kuri atspindėtų šiokią tokią „Aidijos“ istoriją: tai senoji ir lietuviška muzika. Taigi, pirma dalis bus renesansinė, taip pat skambės Johaneso Brahmo „Penkios dainos“, susijusios su „Aidijos“ dalyvavimu Thomo Manno festivaliuose, ir Johanno Sebastiano Bacho kantata „Pabuskis“, kviečia mus balsas“. Antra dalis – lietuviška: sudaryta iš tų kompozitorių kūrybos, su kuriais mes daugiausiai bendradarbiavome.

Jūsų nuomone, ar dabar populiarus chorinis dainavimas?

Jei populiarumą matuo-tumėm tuo, kiek susirenka klausytojų, tai, manau, nėra populiarus. Choro jaunystės metais atsivérė sienos, buvo daug stiprių chorvedžių, dainininkų, buvo visai kitoks choro muzikos lygis. Nauja autoritetingo kompozitoriaus kūryba pritraukdavo kur kas daugiau dėmesio nei šiandien. Iš izoliuotos visuomenės tapome atviri vartotojiskumui, bet ši laiką turime išgyventi. Kūrėjai vis tiek dirba savo darbą, todėl, manau, atėityje atsiras vis daugiau žmonių, kuriems „pigūs saldainiukai“ nebebus patrauklūs ir jų nebepatenkins.

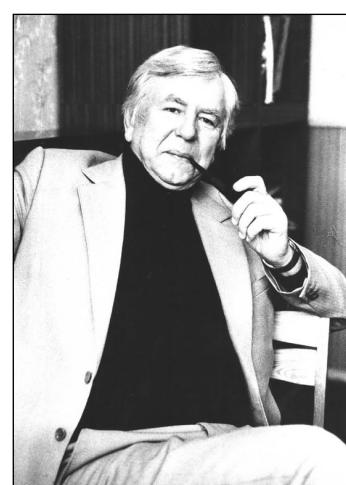
PARENGĖ INGRIDA RUDAITYTĖ

In memoriam

Antanas Jozėnas (1927–2014)

Prieš mėnesį amžinybės kelionėn palydėjome chorinio meno Lietuvos pokarinio laikotarpio puoselėtoją – dirigentą ir pedagogą Antaną Jozėną.

Elinė paskaita profesoriaus ir tuometinio Choro dirigavimo katedros vedėjo Antano Jozėno auditorijoje. Iėjusius pasitinka ypatingas profesoriaus rūkomos pypkės kva-pas, auštančios kavos puodelis, kiek pašaipai šypsenėlė ir žodžiai: „Na, na, rodyk, ką padarei.“ Néra nerimo, įtampos, formalaus santykio. Kūrybiška atmosfera ir, žinoma, reiklumas. Viskam: intonacijai, mos-to funkcionaluui, kūrinio formos suvokimui, detalėms, vokalinei išraiškai, pagarba ir... meilė muzikai, santykis su pasauliniais šedevrais, as-

menybėmis. Niekad negirdėjau „jsa-kymo“ mylėti muziką, bet visad jaučiau, ką jis apie tai mąsto ir verčia nejučiom tai daryti mus. Jokių nuolaidų ir priežascių nedaryti. Niekada. Dažnas tai palaikydavo cinizmu ir nejautra – juk mes dažnai norime būti ap-

linkybų aukomis, ypač studentai.

Išmokes „akompanuoti be pauzių“ (čia 1945–1947 m. Kauno laikotarpio profesinė patirtis su dainuojančiomis poniuotėmis), jis neleido nei sau, nei mums daryti „pauzių“ – išlygų muzikos kokybės suvokimo ir patiekimo atžvilgiu. Vi-siems savo mokiniams – o jų per vi-są akademiniu darbo laiką turėjo arti 300. Mokinius jis labai mylėjo, iš jų daug tikėjosi, daug jiems kelių nutiesė, bet ne visada tai pasiteisino, o jų buvo ir talentingu, ir keis-tu, kurie neatliepė kitų pedagogų lūkesčių, bet profesorius ižvelgė ką kita. Ir jis tokius visaip skatino. Kiek vėliau, praėjus penkiolikai metų po Muzikos ir teatro akademijos bai-gimo, profesorius vieno pokalbio metu tyliai, kaltai tarstėjo: „Ne tuos aš vertinau, kuriuos reikėjo vertinti. Ir ne tuos mylėjau, tik gal-tiems, kurie patys galėjo, to ir ne-

reikėjo...“ Ar mes išmokome girdėti, ką Jis mums kalbėdavo muzikos kalba? Ar supratome jo valingą poziciją – nacionalinio tapatumo saugojimas per vokalinę kultūrą? Ar su-vokėme Jo žodžius „muzikos menas yra labai pavydus, kaip ir mylanti moteris“ arba „aš už meną, kuris plaukia iš širdies“? Paklauskime savęs, jei ateisime prie profesoriaus kauburėlio į Antakalnio menininkų kalnelį. Išėjo, kaip ir gyveno, – švie-siai, valingai, nusinešdamas neišsa-kytas nuoskudas, amžiną rūpestį apie žmogaus lavinimą per chorinį dainavimą, skausmingas būties nuolaužas – vaikystės ir jaunystės skur-dą, artimųjų tremtis, miško brolių patirtį, išdavystes ir ne kažkokį at-lygi. Ir moralini, ir materialini. Na, ko gero, nestokojo pagarbos sau.

Šiaip jau gyvenimas – grynuju matematinių dėsninėm ir propor-cijų visuma. Lapkričio 16 d. Klaipė-

doje vyks aukštuoj mokyklų chorų festivalis, kuriame visi universitetiniai chorai atlikis Giedrius Kuprevičiaus „Pagonių giesmes“. Daugiau nei prieš 30 metų pirmasis ši kūrinį atliko A. Jozėnas su aklųj kameriniu choru ir orkestru „Ave musica“. Atsitiktinumas? Tebūnė tai – aidas su šios asmenybės dvaisiniu įspa-du. Hansas Georgas Gadameris yra pasakęs: „Meno laiko patirties es-mė yra ta, kad mes mokomės už-truktui. Galbūt tai ir yra mums skirtas galutinis atitinkmuo to, ką mes vadiname amžinybę.“ Mielas moky-tojau, o aš jums skiriu Osipo Mandelštamo žodžius: „Belieka mums tikтай vardai, / juos amžiamas lydin-tys garsai. / Priimki dovaną delnų –/ tarp pirštų slystančių smilčių...“ (straipsnio autorės vertimas).

LORETA LEVINSKAITĖ,
PROFESORIAUS MOKINĖ

Atsivėrimai prie fortepijono

Tarptautinį Čiurlionio muzikos festivalį peržvelgus

Aldona Eleonora Radvilaitė

Vilniuje pasibaigė dar vienas festivalis, pradžiuginės klausytojus kokybiškai, profesionaliai ir įvairiai atliekama fortepijonine muzika. Profesorė Aleksandros Žvirblytės iniciuota renginių kuriame svarbū vaidmenį atliko ir jos mama, žinoma Lietuvos fortepijono profesorė Veronika Vitaitė, savo emocionalais ir informatyviais komentarais palydėjusi penkis pagrindinius koncertus, planuoja testi. Pirmieji ir paskutiniai Čiurlionio muzikos festivalio garsai (spalio 14 ir 27 d.) skambėjo Valdovų rūmų Didžiojoje meneje, kurioje gausiai susirinkusių publiką aukštą profesinių lygių bei neeiliniai talentai jaudino puikiai žinomi pianistai – svečias iš Rusijos Jevgenijus Starodubcevas ir paskutinius šeškampius festivalyje paskambinęs mūsų labai mėgstamas tautietis Andrius Žlabys. Spalio 18 d. Paryžiuje besidarbujančio profesoriaus ir aktyvaus įvairių konkursų bei renginių organizatoriaus Igorio Lazko rečitalis ir jo duetas su Aleksandra Žvirblyte bei 23 d. jaunu gabiu muzikų pasirodymas vyko Taikomosios dailės muziejuje, o daugelio profesionalų Lietuvoje aukštai vertinamas Geniušų dinastijos atstovas Lukas Geniušas, renginio skrajutėje pavadinotas „pianizmo žvaigžde“, įdomi, išskirtinę programą pateikė „Piano.lt“ salėje.

Festivalis neapsiribojo vien šiaisiai koncertais. Prieš jo pradžią buvo suorganizuoti dar du renginiai: spalio 6 d. kultūros bare „Kablys“ vyko muzikos ir dailės performansas (tarasi priminimas, jog Mikalojus Konstantinas Čiurlionis buvo ir muzikas, ir dailininkas) bei buvo pademonstruotas filmas „Laiškai Sofijai“, dalyvaujant šio geniaus vaidmens atlikėjui, Čiurlionio provaikaičiui pianistui profesoriui Rokui Zubovui. Spalio 8 d. jis Čiurlionio namuose Vilniuje labai įdomiai ir profesionaliai skaitė paskaitą ir nuotaikingai, brandžiai skambino. Vykstant festivaliui, po pianistų koncertų vyko susitikimai su jais arba meistriškuomo pamokos.

Neįmanoma išsamiai aptarti visų festivalio koncertuose patirtų išpūdžių. J. Starodubcevo interpretacijomis klausytojai jau buvo sužavėti praeitame tarptautiniame M.K. Čiurlionio konkurse, kurio nugalėtoju jis ir tapo. Spalio 14 d. šis nuostabus pianistas skambino Wofgango Amadeus Mozart trijų dalių Koncertą nr. 19, F-dur, o jam akompanavo Nacionalinės M.K. Čiurlionio menu mokyklos orkestras, kuriam jautriai ir valdingai dirigavo Martynas Staškus. Orkestras surengė ir populiarū romantiškų kūrinių programą. Nuoširdžiai skambėjo M.K. Čiurlionio simfoninė poema „Miške“, Edvardo Griego penkių dalių poema „Peras Giuntas“. Ypač jautriai nuskambėjo lėtosios dalyos, pavyzdžiu, „Solveigos daina“.

Atviro muzikai J. Starodubcevo

atliekamas Mozarto koncertas skambėjo tarsi paprastai, žavėjo intuityvus nuotaikų perteikimas, rafinuotas garsas, tobula traktuotė. Bisui artistas audringai ir virtuoziškai paskambino Igorio Stravinskio „Rusų šokį“ iš „Petruskos“ bei rafinuotai ir įdomiai Karolio Szymanowskio Mazurką, op. 52.

Spalio 15 d. Čiurlionio namuose įvyko koncertas ir susitikimas su J. Starodubcevu. Atsakinėdamas į pianistės, humanitarinių mokslo daktarės, publicistės Daivos Tamošaitės pateiktus klausimus, šis puikus muzikas atsiskleidė kaip nestandardinė, neįprastai ir kūrybingai maštanti asmenybę, nesipuikuojantį savo išskirtinius gebėjimais. Jautriai ir nuotaikingai nuskambėjo pluoštas jo skambinamų miniatiūrų. Tai K. Szymanowskio dvi Mazurkos, op. 52, M.K. Čiurlionio ciklas „Jūra“, Aleksandro Skriabino penki velyvieji kūrinėliai, retai atliekami keturi M.K. Čiurlionio velyvieji opusai. Bisui pianistas trapiai ir labai gražiai paskambino George'o Enescu „Pavaną“. Kitą dieną J. Starodubcevas kūrybingai pravedė meistriškumo pamokas LMTA, pats akompanavo studentams sudėtingų koncertų orkestro partijas, negailėjo savo pastangų ir patarimų.

Spalio 18 d. koncerto pirmoje dalyje brandus pianistas iš Paryžiaus Igoris Lazko sukaupė ir rafinuotai paskambino dvi Ludwigo van Beethoveno Sonatas: C-dur, op. 53 („Waldsteino“), ir d-moll, op. 31, Nr. 2. Dar būdamas keturiolikmetis, jis sugebėjo laimėti tarptautinį suaugusiuoj Johanno Sebastiano Bacho konkursą. Praejęs nemažą savo talento brandinimo kelią, išleides 20 kompaktinių plokštelių, dirbdamas keliuoje konservatorijose, jis išsaugojo racionalų mąstymą, puikų muzikos prasmės suvokimą, sugebėjimą tiksliai ir sklandžiai, kokybisku garsu realizuoti sumanymus, kas žavi ir kelia pagarbą. Antrąjį koncertą dalyje duetu su A. Žvirblyte bendraminčiai pianistai publikos džiaugsmui pateikė programą, pavadinimą „Hommage Antonin Dvoržák“. Smagiai skambėjo vienu fortepijonu keturiomis rankomis atliekami A. Dvoržako Slavų šokiai. Bisui visiškai kitaip, jausmingai buvo paskambintas M.K. Čiurlionio „Eksproras“ (Kęstučio Grybausko transkripcija), išplėtotas iki galimos kulminacijos. Panašiai, romantiškai ir ilgesingai atlirkas ir kitas bisas – populiarus dėl žavių melodijų, dar vienas A. Dvoržako Slavų šokis.

Visiškai kitokioje aplinkoje spalio 20 d. vyko mūsų muzikos profesionalų numylėto Luko Geniušo rečitalis, pavadintas neįprastai – „Vėlyvojo sovietmečio postmodernizmas: naujas paprastumas“. Skrajutėje pianistas supažindino klausytojus su šiuo terminu, apžvelgė kūrinių sukūrimo aplinkybes, kūrybos stilijus. „Terminas „naujas paprastumas“ muzikoje suprantamas ne kaip periodo ar epochos reiški-

Jevgenijus Starodubcevas meistriškumo pamokoje

s, o metafora, žyminti tam tikrą kompozitoriaus transformaciją, perėjimą į naują muzikinę kalbą“, – teigia pianistas. Apie Valerijaus Arzumanovo rinkinį „27 paprastos pjesės“ (koncerte girdėjome 13 pjesių su pavadinimais) L. Geniušas rašo, kad jis sukurtais 1985 m. ir skirtas 5–8 klasiių mokiniams. „Ciklas“ kupinas humoros, kartais labai liūdnio. Tai emigrantų nostalgijos išraiška sovietinės kultūros išoriniams, dažnai komiškam sluoksnui. Visa tai virtuoziškai ir profesionaliai įkūnyta į lengvų miniatiūrų ciklą. „Beje, kompozitorius dabar gyvena Prancūzijoje. Įdomu buvo klausytis nepaprastai meistriškai ir profesionaliai atliekamų girdėtų ar naujai suskambėjusių paprastų rusiškų dainų melodijų, virtuoziškai transformuotų į savotiškus skambesius bei vaizdinius.“

„Leonido Desiatnikovo pjesių ciklas „Teatro atgarsiai“ sudarytas iš muzikinių fragmentų, kuriuos jis, būdamas dar Sankt Peterburgo konservatorijos studentas, rašė lėlių teatro spektakliams. L. Desiatnikovas pats charakterizavo savo stilių, supiltus į tris formules, kurias reikėtų išsidėmėti: konsonanso emancipacija (ultraavangarde yra atvirkščiai – disonanso emancipacija), banalumo perpavidalinimas ir minimalizmas su žmogišku veidu“, – rašoma programoje. Meistriškai, su tikro artisto užsidegimu L. Geniušas traktavo septynį skirtingo charakterio, spalvingų ir ryškių „Teatro atgarsiu“ ciklą.

Vladimiras Riabovas šiuo metu gyvena Suomijoje. Apie koncerte skambėjusį šio autorius rinkinį „10 rusų liaudies dainų transkripcijų fortepijonui“ pianistas rašo, jog čia kompozitorius „atskleidžia neįtikėtiną muzikinio mąstymo spalvingumą, variaciinę fantaziją ir pianistinio rašymo meistriškumą. Galima išgirsti aliužias į skirtinges žanrus (romansas, maršą, etiudą), jaučiamą džiazo įtaka, eklektiška kalba. Ir visa tai sukomponuota liaudies dainų pagrindu.“ Šios pjesės mane sudominuo mažiausiai. Gal todėl, jog daugelyje jų buvo grubiai traktuojama puikiai žinoma rusų liaudies daina, sąmoningai atliekama aštriu, monotonu garsu be *legato*, frazavimo, dinamikos, tarsi nekreipiant dėme-

gal savo amžių gebantys jaunieji atlikėjai ne be priežasties laimėjo prestižines vietas konkursuose – jie visi atliko gal net per sudėtingus pagal savo amžių kūrinius, kuriuose puikiai susitarkė techninė ir meninė prasme. Visi pasižymėjo puikiai išverme, sugebėjimi pateikti geriausius savo atlikimo variantus, žavėjo nepaprastu darbštumu, atsidavimui.

Pasiklausyti Andriaus Žlabio nuoširdaus ir mielo skambinimo spalio 27 d. į gražią Valdovų rūmų menę klausytojai rinkosi ne tik iš Vilniaus, bet ir iš kitų Lietuvos miestų. Programoje – profesionalams puikiai žinomi solidūs kūrinių.

Pirmais koncerto dalyje romantiskai pakiliai, su dramatinė įtampa, stipria muzikos trauka į priekį skambėjo J.S. Bacho Anglų siuitos e-moll Nr. 5 ir W.A. Mozarto Sonatas a-moll greitos, energingos dalys. Panašiai skambėjo šių kūrinių lėtos dalys – subtiliai, su romantine laisve, gražiu, tiliu garsu, kūrybingai. Antroje programos pusėje girdėjome keturias M.K. Čiurlionio miniatiūras, iš kurių trys yra populiarios („Ruduo“, „Lakštingala“ ir Pjesė d-moll) ir viena – Preliudas b-moll (VL 306) – sudėtinga, vėlesnė. Pakiliai ir stilingai nuskambėjo E. Griego Siuita „Iš Holbergo laikų“. Viso koncerto kulminacija tapo nepaprastai jautriai, laisvai, įvairiai ir kūrybingai traktuoti Césaro Francko Preliudas, Choralas ir Fuga. Tai buvo tikras sielos atsivėrimas gražioje muzikoje. Bisui A. Žlabys pateikė žavią improvizaciją – nuo tyliausių, beveik neapčiuopiamų skambesių iki tarsi kosmoso platybėse kunkiliuojančių įvairiaspalvių srovų ir kaskadų. Festivalis baigėsi puikiais skambesiais.

Savotiškai prie festivalio koncertų būtu tikės ir spalio 19 d. gražiai Užutrakio dvare įvykęs išpudingas meno renginys pavadinimu „Tarp garso ir spalvos“. Studijas Lietuvoje ir Paryžiuje sėkmingai baigęs talentingas pianistas Viktoras Paukštėlis, dabar pradėjęs siekti ir dailės profesionalo statuso (studijuoją Vilniaus dailės akademijoje), surengę jau ne vieną savo tapybos darbų parodą (dabar jo paveikslų paroda veikia Vilniuje, Marijos ir Jurgio Šlapelių name-muziejuje). Koncerte Užutrakio rūmuose pianistas jautriai ir kūrybingai traktavo Jeano-Philippe'o Rameau garsų tapybos pavyzdžius – pjeses „Paukštis“, „Kaimelis“, „Sūkurių“, „Višta“, „Laukiniai“, Roberto Schumannoo „Vaikų scenas“, op. 15, ir C. Francko Preliudą, Choralą ir Fugą, kaip ir bisui audringai paskambintą Fryderyko Chopino Etiudą a-moll, op. 25. Muzika puikiai derėjo prie keleto ryškių ir nuotaikingų jo tapybos drobių. Koncerto pabaigoje visiškoje tamsoje vyko smagus videoperformansas – pagal dar kartą skaminamas Rameau pjeses judėjo ant sienos eksponuojami spalvingi V. Paukštėlio tapyti personažai.

Užbrėžta juoda linija

Romualdas Granauskas (1939–2014)

Būna, kai žinia apie artimesnį ar tolimesnį žmogaus mirtį tave užklumpa tarytum perkūnas iš giedro dangaus. Stovi sutrikęs, priblokštęs ir suglumęs, nes su kiekvienu išėjusių užsiskliaudžia didesnis ar mažesnis pasaulis. Dabartinė mūsų literatūra (poezija) tokį didžių šoką patyrė staiga netekusi Sigito Gedos ir antru smūgiu – Marcelijaus Martinaičio. Prozos girią gilinė pradėjo geneti nuo Antano Ramono ir Jurgio Kunčino. Po to šniojo plikuoju būdu nesirinkdama nei medžio rūšies, nei amžiaus. Pagaliau šią savaitę „miško kirtimo“ ciklą užbaigė Romualdus Granauskas.

Romualdo netektis jau nėra mums kokia nors netikėta staigmena. Po Juozo Apuciū mirties Granauskas kirtavietės plynėje buvo palikęs stovėti vienais tos rūšies medis, nuo vėju beveik nepridengtas pomickio. Jis puikiai suprato tą savo – „paskutinio“ likusiojo padėtį. Apie tai juk ir „Gyvenimas po klevu“, ir „Peteliškė ant lūpų“, ir visa kita, apie ką mums rašytojas pasakojo. Epochos pabaiga.

Banalu būtų kalbėti apie rašytojo pasaulėjautos tragizmą, apie jo personažų nesugebėjimą prisitaikyti prie staigų istorinių lūžių, pasiutusio laiko tempo ir neatpažįstamai besikeičiančios tikrovės. Šia prasme kiekvienas gilus rašytojas yra savo išskaičiavęs, ypač tas, kuris savo pasaulėjautą ir pasaulėžiūrą grin-

džia ne naujų laiko vėjų naujadariai, o vertybėmis, ataidinčiomis iš istorijos, kultūros ir žmogaus vietos bei atsakomybės suvokimo.

Romualdas Granauskas prie tų mūsų laiko naujovių nesistengė nei derintis, nei su jomis taikystis. Šiandienos tikrovė jam atrodė visiškai priešiška, atgrasi jo vaizdiniu pasauliui, atsinešanti iš vaikystės, tegul ir iš brutalų sovietinių laikų, kur padorus žmogus vis dėlto iš paskutinių stengési gyventi nesumeluotą gyvenimą. Jo laikysena buvo kieta, žemaitiška, suvereni ir nepakrutinama. Galėtum sakyti, kad šiu dienų tikrovėje su savo pasaulio matymu jis buvo tikrų tikriausias anachronizmas ir nepritapėlis.

Nepasakyčiau, kad Romas buvo koks nors i save įsistebeilięs, užsi-sklenęs atsiskyrėlis. Priešingai, kartais atrodydavo, kad jis ieško ryšių ir kontaktų ne tik su kolegomis amžininkais, bet ir su jaunesnės kartos rašančiais žmonėmis. Siauresniam ratui rašytoju gerai žinomas žanras – Romo telefoninių pokalbių. Ilgiausiai tikriausiai būdavo su Sigitu Gedu. Sigitas yra sakęs, kad trukdavo ištisais pusdieniais. Gaila, kad niekas tų pokalbių neužraše, bet iš jų tikrai būtų išėjęs galimas ir be galio vertingas paraliteratūrinis masyvas – patys tikriausiai literatūros, kultūros ir politikos „laiko ženkli“. Abu buvo kieti ir aistrūs, žodžio kišenėje neieškodavo. Ma-

tyt, ir ne juokais susikirsavo. Tuomet Romas tikriausiai pasiūmdavo Rašytojų sąjungos telefonų knygelę ir susirasdavo kitą pašnekovą. Galiu klysti, bet, man atrodo, tokie buvo Valdemaras Kukulas ir Valentinas Sventickas. Buvali ir aš epizodiškai patekęs į tą sąrašą, bet apie ką šnekėjomis, negaléčiau dabar greitomis atkurti.

Gal prieš dvdešimt metų, kai Romualdas Granauskas už apysaką „Gyvenimas po klevu“ buvo apdovanotas pirmaja Antano Vaičiulaičio premija, padažnėjo ir rašytojo maršrutai iki Rašytojų sąjungos. Tuomet buvo „Suokalbio“ aukso amžius, ir toje išrovoje dar mezgėsi gana įdomūs siužetai ir savotiškai spalvingi „disputai“ apie gyvenimą ir literatūrą. Kur buvės, kur nebuvės, žiūrėk, apsuptas jaunesnės generacijos rašytojų, prie stalikuo su nuolatiniais savo palydovais – lazda ir pypke – prisėsdavo padiskutuoti ir Romas. Jo jidėmias būdavo klausoma, o jis visados turėjo ką papasakoti. Jautei, kad jis tokio nuoširdaus, gyvo bendravimo buvo išsiilges. Jau tuomet išmintingai kalbėjo apie savo rūkymą, sveikatą ir mirtį. Visados su tiks jam būdinga kiečia žemaitiška ironija. I savo ligas, kaip ir i mirtį, sakytm, žvelgę su derama pagarba, nesipiktindamas ir nekeikdamas to, ko nederia keikti. Kalbėdavomės su juo apie žvejybą ir staliaus darbus. Tuo-

Dž. BARYSAITĖS NUOTR.

met savo sodyboje restauravau seną spintą, ir atradome daug bendros šnekos, kaip sulcisti kampus, faneruoti plokštumas. Staliavimas buvo jo aistra. Kaip supratau, tuomet Romas dar nebuvo padėjęs į stalčių kalto ir obliaus. Sodyboje kaip tik buvau nupjovęs seną, didele mirštančią kriausę. Tasai sako: „Puikus medis baldų apdailai. Atvežk man.“ Pasakiau, kad kriausę supjausčiau pusmetrio kalačemis, ir Romas man tepasakė: „Mulkis.“ Tiesiai ir teisingai pasakė prastam pameistriui. Taip ir neatvežiau jam tos nuostabios medienos baldų apdailai. Supratau, kad taip susmulkintos kriausės jam nereikia.

LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS

Bet grįžkime pabaigai prie Romo požiūrio į literatūrą. Gavęs A. Vaičiulaičio premiją, savo laureato kalboje „Rakto ieškojimas“ rašytojas pasakė tiesiog testamentinius žodžius: „Literatūrą daug kas norėtu išversti į lova: politikai, ideologai, partijos veikėjai. Arba bent jau pakišti ranką po jos sijonu, kitoje rodydami storą piniginę.“ Romualdas Granauskas savo laikynes na bei kūryba buvo ir išliks gyvas prikaištas ketinimams kultūrą ir literatūrą paversti rūmų guvernante. Ketas mums paliko užduotis ir pamokas Romas. Yra ko mokyti.

Atgimės Smėlio žmogus

Lėlių, kaukių ir judesio spektaklis Vilniaus teatre „Lelė“

Kamilė Žičkytė

„Man svarbu atgaivinti žiūrovo akis ir pažadinti naujų suvokimą apie lėlių teatrą, užkrėsti juo kitus“, – pagrindinius savo kūrybos siekius įvardijo režisierė ir lėlių dailininkė Gintarė Radvilavičiūtė. Vilniaus teatre „Lelė“ vyko jos spektaklio jaunimui ir suaugusiems premjera pagal lėlininkams chrestomatinę Ernesto Theodoro Amadeus Hoffmanno apsakymą „Smėlio žmogus“. Vieno ryškiausiu romantizmo epochos vokiečių rašytojo kūrybos problematika, tematika, herojų dualizmas sietini su autorius gyvenimo dvilypumu. Jis visą gyvenimą blaškėsi tarp teisininko, muziko ir rašytojo pašaukimui. Eksperimentuoti mėgstanti režisierė, sij kartą iš aktorių atėmusi zodžius ir išgrynimusi susidvejinusio, su savais demonais besigrumantį žmogaus liniją, leidžia žiūrovui tarsi pro raktu skylutę pažvelgti į niūrų, bet slėpinę ir kartais iš siaubo kvapą gniaužiantį žmogaus gyvenimą.

Režisierė ir dramaturgijos kon-sultantas Mindaugas Valiukas atsi-sako tiesioginių nuorodų į apsaky-mą. Spektaklis gerokai nutolęs nuo

Sigita Mikalauskaitė spektaklyje „Smėlio žmogus“

literatūros šaltinio: nėra Klaros ar Natanaelio, pastarajį visą gyvenimą persekiuojančios demoniškos būtybės Smėlio žmogaus. Scenoje – mėlyną suknią vilkinti moteriškoji žmogaus pusė (aktorė Sigita Mikalauskaitė), juodai aprengta vyriškoji (aktorius Šarūnas Datenis) ir Smėlio žmogaus kaukė, kuria pakaitomis atgaivina aktoriai. Viename epi-zode šmësteli Olimpija, apsakyme buvusi lėle, o spektaklyje tapusi moters manekenu.

Gintarė Radvilavičiūtė siūlo žiūrovams ne išskoti istorijos ar ban-

šelių teatro intarpas puikiai išsilieja į magišką spektaklio stilistiką. Radvilavičiūtė pati laužo spektaklio taisyles ir žiūrovas nuolat patiria nustebimo džiaugsmą.

Režisierė tiksliai suderina visumą: juodoje scenos dėžutėje lygtamsiame blausiai apšviestame rūsyje susilieja gyva ir iliuzinė materija, paskęsta stalas, prie kurio susidė pirmą kartą žiūrovus nužvelgia Vyras ir Moteris, kelionę iš realaus į iliuzijų pasaulį simbolizuojantys laiptai, karancios virvės (scenografe Renata Valčik). Atmosferą kurti padeda ir garsai: šikšnosparnių plazdenimais, atrakinamos spynos traškesys, lietus ir juos pertraukiantys antgamtiški, kiek įkyrūs ausiai motyvai – muzikoje irgi gyvena dvi materijos (kompozitorė Rita Mačiliūnaitė). Dualizmo dramą individui galima įveikti save atpažįstant kitame, save vertinant kartu kaip objek-tą ir subjektą pakaitomis, – čia svarbiausias tampa aktoriaus ir lėlės santykis. Tiesos ieškoti pasiryžę žmogus turi susigrumti su viduje slypiu demonu. Šios transformacijos virsta tikru kaukių ir judesio spektakliu (choreografė S. Mikalauskaitė). Būtent vaizdas, judesys

ir muzika čia yra pagrindiniai istoriją pasakojantys elementai.

Spektaklio įtampa auga sudėtingėjant Vyro ir Moters duetu su Smėlio žmogumi transformacijoms ir didėjant judesių tempui. Dėmesi prikausto S. Mikalauskaitės duetai su kauke: aktorė tiksliai ir ryškiai atskiria savo moteriškumą ir Smėlio žmogaus vyriškumą, kuriam laikui paversdama ji gašliu priekabiaujančiu vyrų. O Š. Datenio santykis su partneriu-kauke labiau ne asmeniskai jautrus, bet konkurencingas ir agresyvus.

Transformacijoms sudėtingėjant, žiūrovui darosi vis sunkiau sekti santykijų kaitą, dėmesys sutelkiamas į žmogaus judėjimo kartu su lėle galimybes: atsiranda muliažinės galvos, rankos, kojos – Smėlio žmogus auga, galūnėmis raizgo savo auką. Didėjant veiksmo tempui daugėja ir techninių netikslumų, o iš pradžių žavėjės aktorių plastūumas, muzika, šešeliuose skėstantys vaizdiniai po kurio laiko pradedą erzinti. Išnykus nugalėtam Smėlio žmogui ir žiūrovų salę nutvieskus šviesai, sunyra ir teatrinė iliuzija, kurią visą valandą dėliojo spektaklio kūrybinė grupė. O gal viskas tebuvo sapnas?

Paryškinta kasdienybė

Nauji vaidmenys baletu spektakliuose

Helmutas Šabasevičius

Prasidėjo aštuoniasdešimt devintasis Lietuvos baletu sezonas, vėl ieškosiantis pusiausvyros tarp klasikos ir naujovių: lapkritį žadama nauja Piotro Čaikovskio „Spragutuko“ versija, ją stato baletu trupės meno vadovas Krzysztofas Pastoras, o balandži – šiuolaikinių vienaveiksmių šokio spektaklių vakaras „Bolero“, kuriam vieną kūrinį skirsis Martynas Rimeikis, choreografinių „Kūrybinių impulsų“ atradimas. Bet laukiant premjerą domina ir baletu trupės kasdienybė, o joje – nauji vardi senesniuose repertuaro spektakliuose. Nauji vaidmenys atskleidžia naujas ar kitokias artistų talento puoses, leidžia juos labiau pažinti, o su kai kuriais – artimiaus susipažinti.

Pirmasis didelis šio sezono debiutas įvyko Lietuvos baletui reikšmingame spektaklyje – Léo Delibes'o „Kopelijoje“: spalio 10 d. Olimpijos vaidmenį atliko Greta Gylytė. Tai dar vienas vaidmuo šios šokėjos biografijoje, patvirtinantis, jog jai artimesni ne tick klasikinės, kiek šiuolaikinės choreografinių veikalai, kuriuose kanoniškas šokio formas galima interpretuoti laisviau, papildant jas improvizacinių strichais, ieškant asmeniškesnio, mažiau suvaržyto kontakto ir su pačiu vaidmeniu, ir su žiūrovu. Kirillo Simonovo „Kopelijoje“ klasikinis choreografinių paveldas jungiamas su galiavilka jūdesio sklaida ir tam tikra ekscentrika. Tokie sprendimai tinka Gylytės šokio manierai, kuri palaipsniu formuoja iš patirties sukūrus vaidmenis baletuose „Žydrasis Dunojus“ (Franciska), „Karmen“, „Sniego karalienė“ (Čigonaitė). Gylytės šokis patrauklus savo energetika – ji šoka ir žiūrovui, ir sau pačiai, ji megauja šokiu, ypač tada, kai choreografinis tekstas nekelia jai papildomų rūpesčių. Toks jausmas liko ir po „Kopelijos“: sukurta raiškus, artimas šokėjos individualybė vaidmuo. Gylytė kuria paslaptinę lėlė-moteri, jos išraiškos keičiasi priklausomai nuo to, kokioje šviesoje Kopelijus ją pristato aplinkiniams: pirmajame veiksme tai lėlė su kvailoka veido

išraiška, kurios mechaniniai judesiai stringa, kuri suglemba savo meistro glėbyje lyg nutrūkus dirbtino jos organizmo spruoklei. Bet Kopelijaus dirbtuvėje ji virsta pavojinga ir klastinga gundytoja, gosliais mostais tyrinėjančia fizinį pasaulį ir Natanaelio kūną, tarytum siurbiančia iš jo žemiską energiją savo makabriškai būčiai. O kartais, ypač duetuose, Gylytės Olimpija tarytum tampa mergina, gebančia parodyti pamažu ją apimančių meilės jausmą – tada ji tarytum matoma Natanaelio akimis. Gylytės Olimpija – ne partija, o vaidmuo, sukurta iš plastinių ir kultūros antropologijos argumentų. Tai paskatino dar kartą pagalvoti apie maištingą ir prieštaringą romantizmo epochą, Ernesto Theodoro Amadeus Hoffmanno „Smėlio žmogu“ (visai nesenai, remdamasi tuo pačiu literatūriniu šaltiniu, idomu judešiu spektakli Vilniaus teatre „Lélé“ sukurė režisierė ir dailininkė Gintarė Radvilavičiūtė). Tokiai traktuotei reikšminga partnerystė – Natanaelį šoko Eligijus Butkus, savo personažą pripildęs karštligiškos, beatodairiškos aistros, kuri naikino fizines šokio pastangas ir leido jam visiškai pasinerti į hofmanišką pasaulį. Šios fantazijų ir iliuzijų erdvės priešprieša – tiksliai ir grakščiai Anastasijos Čumakovos sukurtais Klaros paveikslas, pasileikantis šiapus bauginančių potyrių ribos. Fantasmagorinį Simonovo-Šemiakino su-modeliuotą pasaulį paryškino divertimentiniai antrojo veiksmo intarpai – mopsų duetas (šoko Coronas Redpathas ir Davidas Santas) ir Jautis (Ignas Armalis) – pasislėpę po kaukėmis ir kostiumuose, šokėjai vien jūdesiu prisalo kurti Natanaelio vaizduotę išryškėjančius pavidualus. Trečiąjame veiksmė tokia užduotis teko lėlių duetui – Kristinai Gudžiūnaitė ir Grytei Dirmaitei, kurios groteskiškomis šešionėmis priartino liūdną pakrikūsios samonės finalą.

Dar vienas debiutų paryškintas spektaklis – spalio 18 d. parodytas baletas „Barbora Radvilaitė“, vienas paskutinių Lietuvoje sukurto

Anželikos Cholinos kūriniu (netrukus ta pati tema bus atskleista jos režisuerjamame miuzikle, kuris statomas „Siemens“ arenėje). Pagal įvairių kompozitorų muziką pastatyta spektaklių mėgsta žiūrovai – juos tikriausiai vilioja ir romantiskiausia Lietuvos meilės istorija, ir populiarijoje kultūroje išitvirtinusiu kūrėjų vardai. Ši spektaklių reikia suvokti kaip sistemą, sąmoningai pasilikantią konservatyvaus draminio baleto erdvę, tegul ir šiuolaikinėmis priešmonėmis, tačiau išskimai paisančią per amžius suformuotą stereotipą, kurių raktiniai žodžiai – meilė, klasata, mirtis, atmintis. Ir istorinė epocha – Renesansas, kurio elementus parafrazuojant sukurta spektaklio vaizdiniai – scenografija ir kostiumai. Lėtas, kiek elegantiškas spektaklio ritmas kuria ritualizuotus istorijos naratyvą ir išsidžiai izoliuoja save nuo šiuolaikinės choreografinės konstrukto, verčia taikystis su neišvengiamomis sužetoninio šokio spektaklio konvencijomis, bei kurių neįmanoma sukurta tokio reginio. I gana griežtą režisūrinį, choreografinį, vaizdinį ir garsinį kolizą įtrauktai nauji pagrindinių vaidmenų atlikėjai – Barborą šoko Rūta Juodzevičiūtę, Žygimantą – Marius Miliauskas. Abu šokėjai jau sukaupę idomios artistinės patirties, labiau susijusios ne su klasikinės, o su šiuolaikinės choreografinių darbais, abu ankstesniuosius išsiuos vaidmenis užsitarinavo darbu ir atsidavimu šokio menui. Abiejų šokėjų kuriami choreografiniai paveikslai jūdesių bei jų derinių aspektu sklandūs ir gana raiškūs – tai leidžia jiem daugiau mąstyti apie asmenišką santykį su kuriamu herojumi. Juodzevičiūtė, atkreipusi dėmesį kaip jautri, trapi, lyriška Izolda ir naivi, išskimai Mikaela, šiuo herojų patirti perkeliai į Barboros paveikslą. Šokėja geba jūdesiu pasakoti jausminę savo herojės biografiją, o išjautimas iš vaidmenų suteikia jos kuriamam paveikslui nuoširdumo ir šilumos. Beveik perregimas jos siluetas spektaklio pabaigoje primeina vėlė, kurią šiame pasaulyje beviliškai mėgina sulaikyti Miliausko Žygimantą. Šis LDK istorijos žy-

„Kopelija“
M. ALEKSOS NUOTR.

mūnas debiutiniam spektaklyje pasirodė patrauklus ne kungiakštis pavyza, o jaunuolišku drovumu, tarytum ateinančiu iš idomios Čiurilonio vaidmens traktuotés naujaujamie Giedrius Kuprevičiaus balete. Būtent tas drovumas leido šokėjui pasiprieseinti kostiumo, kaip sielos kiauto bei epochos šarvo, sampratai ir sukurta personaža be teatrališkų sentimentų ir egzaltacijos. Dar praėjusio sezono pabaigoje Bonos Sforcos vaidmeniu debiutavo Aleksandra Ivanova – jos vaidmuo pratėja klastingos, despotiškos karalienės įvaizdį, suformuota populiarioje kultūroje, interpretuojančioje šios istorinės asmenybės biografiją. Šokėjos jūdesiai griežti, pozos raiškios, jas papildo atitinkamos veido išraiškos – visa tai pabrėžia beatodairišką, net kiek perverską motinos meilė sūnui. „Barboros Radvilaitė“ buvo ir kitų debiutų – Elžbietą Radvilienę šoko Agnė Ramoškaitę, Kotryną Radvilienę – Oriana Jimenez, Radvilaitį – Ernestas Barčaitis. Šiemis personažams nėra skirta daug sceninio laiko, jie tarytum ištirps istorinių asmenybų, prieklų šiame šokio spektaklyje, būryje, nes nei režisūriniai, nei plastiniai požiūriu nėra išsamiu charakteriuoti.

Spalio 22 d. parodytas naujausias Lietuvos baletu trupės spektaklis – „Sniego karalienė“ pagal Sergejaus Prokojevo muziką. Tai lyg judančiu paveikslėlių knyga paaugliams ir suaugusiams, pateikiantį dar vieną žinomos Hanso Christiano Andersenės pasakos variantą. Gegužės mėnesį vykusiose šio spektaklio premjerose Sniego Karalienės vaidmenį šoko kviestinė solistė – Erina Takahashi iš Anglijos nacionalinio baleto, o dabar pagrindinių vaidmenų

Areimą: būdamas režisierius, scenoje norėčiau matyti ne vyrus, o daug moterų, ypač jei jos imtusi mano siūlomų užduočių taip entuziastingai kaip jo spektakliuose.

Moterys scenoje, pagarba kultūrai, išradinges ir jaudinantis teatras... pastaruoju metu atrodo, kad visa tai terūpi žiūrovams. Ir net ne visiem. Tad nesulaukęs, kol spektaklis ir valdovai „prisibaig“, kol vieną įjungia, išsiroteilijus į savo atvaizdą, išskis laimingą pabaiga, einuoliui. Kaip ir sakiau, viena didžiausia mano klaidų buvo užsukti į universitetą. Gavau ne kultūros, o įnosį: pamačiau, kaip niekinami gabiūs aktoriai, dailiū laiptai ir iki dabar gerbiamas pastatas. Nuo šiol nesustosi: pracisiu.

PRAEIVIS

Paraštės

Vaikas be galvos

Nusprendžiau pasivaikščioti Kaune. Praėjau senamiesčiu, Laisvės alėja. Pro teatrus praėjau neatsigrždamas. Gana meno. Kitokios reikia kultūros. Is karto prisipažinsiu, kad skaudžiai apsirirkau: užėiti į universitetą buvo vienas kvailiausiu mano sprendimų. Net ir universitete nuo teatro, pasirodo, nepabėgsi.

Kalbu ne apie teatrą, kuris vyks ta kiekvienos paskaitos metu, kai dėstytojas mėgina užkariauti auditorijos dėmesį (ar bent išlaikyti ją neužmigusia) pasakodamas istorijas, rodydamas filmus ar kitą vaizdinę medžiagą. Ne, prie VDU Didžiosios salės susidūriau su tikru spektakliu, kuriame vaidino aktoriai, grojo mu-

zika, buvo butaforijos ir net kostiumų. Užsukau ir sustojau, nes nemanagau būtų taip tiesiog imti ir iš karto pro kultūrą praeiti, jokio pagarbos ženklo neatidavus: aš, nors ir ne džentelmenas, auklėtas ne taip jau ir prastai. Pirmiausia į rankas pateko lapeilius su visa informacija apie spektaklį. Tai – Artūro Areimos „Ričardas II: post factum“ pagal Williamo Shakespeare’o dramą „Ričardas II“. O už jo atsiradimą atsakingi net trys teatrai: „Mens publica“, į kurį kelio dar nesuradęs, VDU teatras, į kurį kartais užėiciu, ir Artūro Areimos teatras, pro kurį po premjeros „Kartu“ Kauno nacionaliniame dramos teatre norisi tik praeiti. Sakoma, devynios auklės – vaikas be galvos. Bet išsilavinimas neleidžia aklai pasikliauti liaudies išmintim: esu išmokytas iš profesio-

nalų tikėtis aukštojo meno.

Spektaklis prasidėjo. Jau pirmoje scenoje įtampa, išlaikoma per vieną spektaklį, gana aukšta. Muzika skambėjo garsiai, buvo mėtomas pirštinės, vyrai pykosi, rėkė. Buvo visiškai akiavizu, kad vienos yra vadas, o kiti nepasidalina jo dėmesio. Tačiau kodėl tas vadas yra vadas, nuo pat pirmos minutės buvo neaišku. Jis nervingas, neapsispredžianantis ir nuolat patraukiantis baltų milktukų. Taigi, Ričardas II (Vainius Sodeika) – apkaišės, save ir savo galių įsimylėjės tironas. Kad bus nuperistas, iš karto aišku. Tačiau kodėl Ričardo II nekenčiantys sajungininkai įėmėsi padėti Bolingbukui (Dovydas Stončius) – tokiam pat agresyviam, taip pat save ir savo galių įsimylėjusiam tironui?

Kai imame matuoti(s) šlovę

Kitas nuomonė apie Deimanto Narkevičiaus parodą

Dovilė Tumpytė

Nejmanoma nereaguoti į kritikės Monikos Krikštopaitės išsakytais mintis dėsiame ir provokaciniame straipsnyje „Kaip pamatuoti šlovės kokybę“ apie Deimantą Narkevičių.

Norisi pasvarstyti keilius klausimus, kurie kyla perskaičius menotyrininkės tekštą. Pirmiausia, dėl meno kritikos tylos Narkevičiu po dešimties metų surengus personalinę parodą. Reiktu pabrėžti, kad „po dešimties metų“ šiuo atveju reiškia, kad tiek laiko nebuvu surengta personalinė menininko paroda Lietuvoje, bet ne tarptautiniame kontekste. Kaip žinia, 2008 m. Narkevičių buvo įteiktas Vincento apdovanojimas, skiriamas Europos menininkams už jų kūrybos aktualumą. Tai vienas svarbesnių apdovanojimų Europoje, neabejotinai paskatinęs menininkui skirtį ir Lietuvos Nacionalinį kultūros ir meno premiją. Iki šiol didžiausia personalinė Narkevičiaus paroda „The Unanimous Life“ („Vienbalsis gyvenimas“) 2008–2010 m. buvo pripratytai tokiuose tarptautiniame meno lauke gerai žinomuoje Europos muziejuose ir šiuolaikinio meno parodų salėse kaip Nacionalinis karalienės Sofijos meno centro muziejus Madride (Ispanija), Berno „Kunsthalle“ (Šveicarija), „Van Abbemuseum“ Eindhovene (Olandija) ir „Kunsthallen Brandts“ Odenseje (Danija). Šios institucijos meną vertina kaip politiskai atsakingos visuomenės vaizduotę žadinančią kūrybą. Šių muziejų programą sudaro tie kuratoriai ir teoretikai, kurie prisideda prie šiuolaikinio meno diskurso formavimo Vakarų pasaulyje – netik rengia parodas, bet ir teoriškai artikuliuoja meno suvokimo būdus tarptautinėje kultūros spaudoje; taip pat – išrandia naujus muziejaus veiklos modelius.

Šios parodos neatsitiktinumą, o kartu ir kūrinių diskursyvumą rodo personalinė Narkevičiaus paroda lydinti išsamiai studija, kuriuojo jo kūrinius interpretuoja meno teoretikai ir kuratoriai Chus Martinez, Dietēris Roelstraete, kino teoretikė Christa Blumlinger, filosofai Geraldas Raunigas ir Borisas Budenas. Iki šiol tokiu mastu Europoje nebuvu pripratytas joks kitas šiuolaikinis Lietuvos menininkas. Turbūt antrasis šiuo požiūriu (žinoma, nemint Jono Meko) būtų Niujorke gyvenantis Žilvinas Kempinas arba Nomena ir Gediminas Urbonai.

Vertėtų neužmiršti, kad Narkevičiaus kūrybai nuo 2001 m. astostauja Paryžiuje įsikūrusi privati galerija „gb agency“, dirbanti su būvusių Rytų ir Vakarų Europos šalių menininkais, kurių sąraše vargu ar ap tikime tarptautine meno scena be sidomintiems nežinomų vardų – nuo Jizā Kovandos iki Marko Geffraud, neseniai pelnusio „Meurice“, prancūziškajį tarptautiniam šiuolaikiniam menui skirtą prizą. Kaip rašyta ir pranešime spaudai, menininko kūrinių yra įsigijusios stambios pri vačios ir valstybinės kolekcijos, tarp

kurių yra Modernaus meno muziejus Niujorke (filmas „Kartą XX amžiuje“), „Tate Modern“ Londono (ankstyva instalacija „Nieuomet atgal“, filmas „Gyvenimo vaidmuo“), Karalienės Sofijos muziejus Madride, „Louisiana“ modernaus meno muziejus Kopenhagoje, Paryžiaus modernaus meno muziejus ir daugeliis kitų. Du Narkevičiaus filmus įsigijo privatus Modernaus meno centras Lietuvoje. Kodėl Lietuvos dailės muziejaus kolekcijoje yra tik ankstyvasis Narkevičiaus kūrinys „Per ilgai ant paaukštino“ (1994), bet nė vieno filmo – tai klausimas mažai vilčių teikiantiems Lietuvos politikams, skirstantiems finansavimą kultūrai, taip pat ir muziejų vadovybei. Kad ir kaip nesinorėtų to matyti, muziejaus vadovybė grei-

tų“ pasirinkimas, tikėtina, apgalvotas, o ne apie vietinio pripažinimo dirbtinumą? Kita vertus, visi šie faktai tik patvirtina menotyrininkės teiginį – Narkevičius yra pripažystamas ir lokalai, ne tik tarptautiniu mastu. Idomu, kodėl vietinės ir nevietinės institucijos tai daro, jei jo kūryba yra atstumianti ir beveik nieko verta, kaip galėjo pasirodyti iš Krikštopaitės straipsnio?

Grįžtu prie klausimo „kodėl?“. Prieš gerą dešimtį metų buvusių sovietinio bloko šalių menas be abejonių tapo Vakarams įdomus kaip neįtvertinė teritorija (išsplatėjusio pokolonijinio diskurso efektas). Dar 2004 m. menotyrininkė Erika Grigoravičienė „Emisijos“ kataloge rašė: „Tarptautinę publiką jie [menininkai] supažindina su Lietuvos

įvykus Lietuvos meno sinchronizavimą su Vakarų menu. Tai reiškė kūrybinės raiškos pasirinkimo laisvę ir, kita vertus, naujas sąlygas bandant joje išsilaikti – kapitalistinės meno rinkos pinkles. Ką tai reiškia? Kad menininkas turi būti nuolatos kūrybingai produktyvus ir atsinaujinantis, be to, jei ne nuspėti, tai bent suspėti su meno pasaulio idėjomis ir besikeičiančiais poreikiais?

Utopija – bendražmogiškai aktuali problema, kuri yra centrinė Narkevičiaus darbuose: ar tai būtų modernizmo, atminties ar nekvestionuojamos tiesos utopiskumas. Turbūt nė neverta kartoti, kad su kuriomis išitimis Narkevičius Istoriją iš didžiosios raidės savo kūriniuose pasakoja per vieno žmogaus (su vardu ir pavarde, patyrusio, ką reiškia gyventi totalitarinėje sistemoje) istoriją ar jos fragmentą. Tačiau asmeninę istoriją Narkevičius paverčia visų Istorija – ne ta, kurią formavo ideologija, o ta, kuri išliko pačiuose (iš)gyvenimuose. Retai menininko kūriniuose apsieinama be nuorodu į XX a. supurčiasias santvarkas ir jos efektus bei liekanas. Totalitarinė ideologija (socialistinė ir nacistinė) ir jos kontekste sukurtą kultūrą bei suformuota visuomenė yra tas politinis momentas, išskiriantis Narkevičiaus kūrybą. Tad Narkevičių būtu galima „apkaltinti“ tik tuo: nepaliaujamu bauginančių totalitarių sistemų galios kritikos eksploratyvumu per utopijos šmékla, retkarčiais jų pamėkliskumą susiejant su šiandienos vartotojišku ir technologiskai vis progresuojančiu gyvenimo būdu. Pastebėkime skaitymo dviprasmybę ir parodos „Skamba lyg XX amžiuje“ pavadinime: skamba lyg dvidešimtame arba „iks iks“ amžiuje. Tad niekaip nesuvokiu, kur čia galima įžvelgti „didingo ilgesį“. Taip pat nežvelgiu jokio „sovietinio ciinimo“, vien tik banalų kapitalistinių gebėjimų išnaudoti meno pasaulyje išliekant jam įdomiam, tuomet reikių pasmerkti daugelį Rytų Europos menininkų, kurie, sugriuvus geležinei uždangai, kūrė tai, ką rodė ir vis dar rodo tarptautinė meno scena. Žinoma, ateina laikas, kai tos pačios temos eksploratyvimas išsenka – nebeįmanoma pasakyti nieko ir niekaip, kas sujaudintų mintį ar estetinius potyrius. Ar matosi utopijos šulinio dugnas ir Narkevičiaus pasutiniam filme, ar šulinys keičia vardą? I ši klausimą dar neatsakiau pati sau.

Ir vėl žvelgiant retrospektivai, „Gyvenimo vaidmuo“ (2003) turbūt gali būti suprastas kaip Narkevičiaus meninės pozicijos deklaracija, o galbūt ir kaip vėliau sukurtų filmų kūrimo principų „programa“, išsakytą permontuojant režisierius Peterio Watkinso interviu išrašą (juk ne veltui palikti nežymūs „triummai“, leidžiantys pastebeti montażą ir Watkinso pasakojimą susieti su Narkevičiaus kūrybiniais principais): „ieškojau būdo, kaip galėčiau atkurti realybę taip, kad žiūrovas patikėtų, jog tai realybė, nors joje palieku ir kitokius elementus...“, „realybė neturi autoritarinės griežtos, teisingos ir objektyvios formos“, „yra salycių ir su mano asmeniniu gyvenimu, šeimos gyvenimu“, „man neįdomi neutralaus menininko idėja“, „dokumentika yra kūryba, ji yra klastotė“, – kalba Watkinas. Žinoma, nereikia apsigauti – Narkevičius, kaip ir Watkinas, žaidžia su (kritiškai mažstančiu) žiūrovu, niekada iki galio akivaizdžiai neatskleidamas savo kūrybinių „kortų“, todėl niekada negali iki galio būti tikras, kas yra kas ir kodėl. Jo filmuose neįvykimas yra svarbesnis už įvykimą, juose nėra veiksmo kulminacijos – kulminacija įvyksta i žiūrovo suvokimą pasėjant netikrumą, kuris iki smulkmenų yra menininko apgalvotas. Turbūt si išsikeroji nežinomybė, netikumas ar neapibrėžtumas Narkevičiaus filmuose kažkam ir sukelia tiesiog nuobodulį arba estetinį nuobodulį, kuris leidžia megautis ir klausti. Todėl puiki yra Krikštopaitės pasta baba, tili kitame kontekste: geriausi (žinoma, kad ne visi) Narkevičiaus kūrinių yra „lyg užminuoti“.

Tad grįžtu prie pradinio klausimo: kodėl Monikai Krikštopaitėi nepavyko aptikti Lietuvos meno kritikų atsiliepimų apie parodą? Pritariu, išties keista to klausti vieno pagrindinių Lietuvos vizualiąj kultūrą turinčių reflektuoti savaitraščių redaktorei. Visuomet maniau, kad refleksijos kūrimas ir yra tiesioginė kultūrinės spaudos funkcija. Kita vertus, gausios profesionalios meno kritikos refleksijos nebuvimas (jei nepaisysime menotyrininko Tautvydo Bajarkevičiaus interviu su menininku *artnews.lt*) ši tą pasako ir apie pačios meno kritikos situaciją Lietuvoje. Kadaisė šiuolaikinio meno istorikui Alexandre Alberro užklausus apie šiuolaikinio meno istorijos ir teorijos diskursą Lietuvoje, sakiau, kad čia plati tuštuma – tiesiog nėra akademinių darbų dirbančių šiuolaikinio meno teoretikų ir istorikų, nes ne vienas galėjęs (ar galintis) tai daryti pradėjo kuruoti parodas ir vadovauti meno institucijoms arba ēmė veikti tarptautinėje meno spaudoje. Meno kritikos (čia jų aiškiai skirkime nuo meno žurnalistikos, neatliekančios analitinės funkcijos) ir juo labiau teorinės refleksijos sfera Lietuvoje, panašu, yra apleista ir tenka jauniausios, visada jauniausios kartos atsakomybei. Ką tai reiškia? Vėlgi – nei daug, nei mažai – kad menotyras vaidmuo Lietuvos kultūroje laikomas nereikšmingu: svarbiau sukurti objektą (paroda, meno kūrinį, kūrybinę iniciatyvą, veiksmą), o ne jį reflektuoti. Tiesa, kūrimo procesas šiandien yra pakankamai refleksyvus, bet kitaip. O norėtusi, kad „gamybos“ ir ją apmaštančios minties pajėgos būtų bent apyligės (vardan pačios menotyros) – gal tuomet rastusi produktyvi abių pusų diskusija?

Deimantas Narkevičius, „Nesprogusios bombos poveikis“, D. ADILONO NUOTR.

„Le Magasin“ galerija, Grenoblis. 2013 m.

čiausiai nesuinteresuota šiuolaikinio meno išsaugojimui ir turbūt net nemanuo, kad būtent ši institucija turėtų būti atsakinga už kolektyvinę kultūros atmintį, ką jau kalbėti apie tai, jog ji neturi praktiskai jokių strategijos tarptautinėje meno rinkoje. Finansų ar elementaraus šiuolaikinio sąmoningumo ir politinės valios trūkumas ir šioje sferoje?

Ką reiškia šie faktai? Nei daugiau, nei mažiau – kad Vakarų kultūrai Narkevičiaus kūryba atrodo įdomi, aktuali ir rodytina. Kodėl? Tai jau kitas klausimas.

Tad apie kokį „vietinio pripažinimo dirbtinumą“ kalba Monika Krikštopaitė? Paroda surengta ne Šiuolaikinio meno centre ar Nacionalinėje dailės galerijoje, kurios bent Vilniuje laikytinos stambiausiomis ir turinčiomis institucinę galią reprezentuoti ir iš dalies (sic!) formuoti meno sceną, o tarptautinė meno mugėse dalyvaujančioje ir vienintelėje privačioje šiuolaikinio meno galerijoje „Vartai“. Be abejonių, Lietuvos žiūrovai labai dažnai turėjo galimybę matyti Narkevičiaus kūrybą – retoje Lietuvoje surengtoje tarptautinėje nacionalinėje parodoje nebuvu įtrauktai menininko kūriniai, tad šis menininkas išties yra pakankamai matomas vietinėje meno scenoje. Prisimintina ir tai, kad 2001 m. Narkevičius buvo deleguotas atstovauti Lietuvai Venecijos biennale „varžybose“ – tai iргi rodo bent vietinių ekspertų pripažinimą. Tad apie ką vertėtų kalbėti? Gal apie meno rinką ir galerijų strategijas („Var-

marginalijomis. Tačiau ar pastebi, kad patys yra politinių europietiškumo fantazmų produktas? Ar analizuojau toliau tebelykystantį etninį Europos erdvės hierarchizavimą ir asimetriją? Ar globalizacijos kritikos adresas – tik supermarketas?“ Priekaištų būta ne vienam Lietuvos menininkui, bandančiam prisitaikyti prie naujios paklausos (neapsimetimekime, kad meno pasaulyje rinka neegzistuoja), eksplloatuojant *homo postsovieticus* temas. Filosofė Audronė Žukauskaitė taip pat yra rašiusi apie Lietuvos menininkų kūrybos egzotizavimą, išsakydamas nerimą dėl meno subordinacijos Vakarams – jems patraukliu tempu pasirinkimą. Žvelgiant retrospektivai, tikriausiai galima pripažinti, kad tiesiausias kelias išsilieti į Vakarų meno kontekstą amžių sandūroje, gyenant ir kuriant Lietuvos kūrybą, buvo parodyti mene kitoniškumą. Vakarų meno pasaulis troško kaip tik povojetinio identitetu ir jo istorinio, politinio, ekonominio, socialinio sluoksniu, svetimų ir nelabai suvokiamų Vakarų demokratijai ir kapitalizmui. Kita vertus, kaip rodo jau šio amžiaus parodų ir menininkų integravimosi į tarptautinę sceną faktai, teminis-idėjinis kūrinio pranešimas turėjo įgauti gana universalią ir iškalbingą meninę (sic!) kalbą, kad vis dėlto taptų suprantamas ir vertintinas pagal vakarietiskai tarptautinius šiuolaikinio meno kriterijus. Meno kritikai lyg ir nemenkai džiaugėsi prieš daugiau nei penkiolika metų kalbdami apie pagalau-

6 pt: pastangos knygos labui

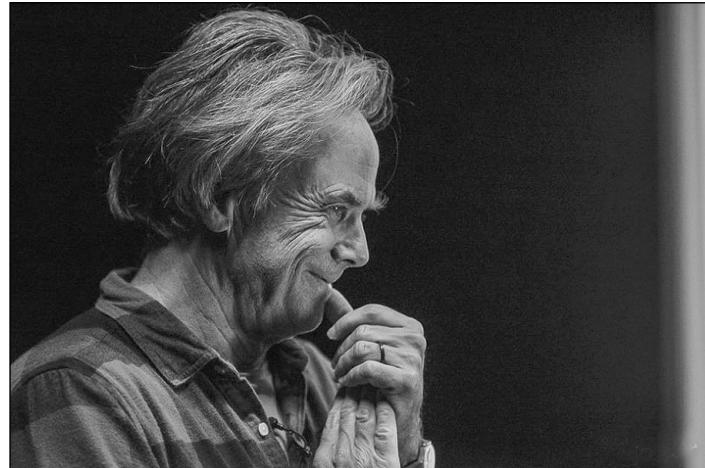
Įspūdžiai iš tarptautinės konferencijos, skirtos knygos menui

Jurgita Ludavičienė

Knygynai Lietuvoje lūžta nuo produkcijos; viršelių margumynas, skirtas priblokštį ir patraukti skaitytoją, dažnai veikia priešingai. Ižengės į knygyną, potencialius pirkėjas bejegiskai apsidairo ir sprunka šalin – paklydės tarp agresyvių šriftų, spalvų, nieko nesakančių ar atviršciai – vulgariai besisiūlantį ir klaidinančių – viršelių. Tuo tarpu tipografika – atskira meno sritis, formuojanti kiekvieno mūsų, kaip skaitytojo, vaizdinių pasaulį. Dažnai kur kas stipriau, nei mums atrodo. Tačiau Lietuvoje retas susimąsto apie tai, ką galima papasakoti šriftu dydžiu ar spalva, interlinija etc. Kaip netinkamai parinktos raidės gali nužudyti bet kokį norą skaityti teksta ar atviršciai – priverčia atkreipti dėmesį į užrašą, leidinį, plakatą ar knygą, kurios galbūt niekuomet nebūtum paėmęs į rankas. Nors knygos lietuviams išties svarbios; tuo kasmet galima išsitikinti per Vilniaus knygų mugę, kai kaskart sau pasakau: lietuvių yra knygos tauta. Bet kaip atkreipti dėmesį ne tik į knygų turinį, bet taip pat į jų (ir apskritai spaudos) pavidaļą? Kaip suvesti draugėn knygos žmones plačiaja prasme – leidėjus, knygos menininkus, dizainerius, spaustuvininkus, studentus, galiausiai – skaitojuos?

Visi jie spalio 18 d. susitiko Nacionalinėje dailės galerijoje, kur vyko knygos menui skirta tarptautinė konferencija „6 pt“. Ji kaip tik ir buvo sugalvota tam, kad apie knygą būtų galima kalbėti įvairiais aspektais; kad būtų galima išgirsti įvairių sričių knygos meno profesionalų mintis ir užduoti jiems klausimus; pagaliau tai buvo ir proga pamatyti žmones, kurie jokiomis kitokiomis progomis į Vilnių neatvykšt. Iš pirmo žvilgsnio mišlingą pavadinimą „6 pt“ galima iššifruoti keleriopai. Visų pirma, tai šriftu dydis. 6 punktų šriftas – mažiausias XIX a. Europoje buvusio populiarus šriftas „Didot“ dydis, kurį dar galima išskaiti plika akimi. Iščina tai, kad konferencija – mažiausia, ką galėjome padaryti knygos meno labui, sakė viena organizatorius, knygos menininkė Agnė Dautartaitė-Krutulė. Be to, šis šriftas turi savo pavadinimą – „nonpareilis“ (pranc. nonpareille – neprilygtamas, nepakartojamas, nepanašus). Šiuo dydžiu buvo spausdinami smulkesni arba didesnio talpumo reikalaujantys tekstai (išnašos, žinybai ar žodynai). Taigi 6 punktu dydžio neprilygtamas šriftas, 6 pranešėjai – vienas į kitą nepanašus ir nepakartojamai. O dar, kaip paaikiškėjo išklausius pranešimą, išties neprilygtamai.

Konferenciją pradėjės ir lietuviškam flangui atstovavęs dr. Saulius Žukas – leidėjas, leidyklos „Baltos lankos“ įkūrėjas ir direktorius, literatūrologas, vertėjas, kritikas bei vadovėlių autorius – gyvai ir sąmojinai pasakojo apie lietuviškos

David Carson

M. PUDOS NUOTRAUKOS

leidybos aušrą. T. y. apie tai, kąj buvo leidžiamos ir apipavidalinamos knygos dešimtajame dešimtmete, kai ēmė kurtis pirmosios privačios leidyklos ir viskas atrodė taip nauja ir geidžiama, o lėšų norams igvendinti nebubo jokių. Kita vertus, ir sumos tada buvo kitos; kaip reziumavo vienas klausytojas, „išsiminai aiskiai: tiražas kainavo 50 dolerių“. Pirmosios knygu mu-

susipina sudarydami vieną nedalo- mą visumą. Visumą, kurioje, pasirodo, įmanoma viskas. Nuo 2012 m. Berlyne gyvenantis ir tiek su Lietu- vos, tiek su Vokietijos leidėjais la- bai sėkminges bendradarbiaujantis Mrazauskas kalbėjo apie kriterijų kaitą, knygą kaip laiko ženkla, savo- tiška meto, kada ji sukurta, aprai- ką. Monumentą, skirtą momentui. „Fiasko“ reiškė ir klaidas, kurios

Tomas Mrazauskas

gės Frankfurte, pirmieji bandymai sukurti europietiškai atrodančias „6 pt“ galima iššifruoti keleriopai. Visų pirma, tai šriftu dydis. 6 punktų šriftas – mažiausias XIX a. Europoje buvusio populiarus šriftas „Didot“ dydis, kurį dar galima išskaiti plika akimi. Iščina tai, kad konferencija – mažiausia, ką galėjome padaryti knygos meno labui, sakė viena organizatorius, knygos menininkė Agnė Dautartaitė-Krutulė. Be to, šis šriftas turi savo pavadinimą – „nonpareilis“ (pranc. nonpareille – neprilygtamas, nepakartojamas, nepanašus). Šiuo dydžiu buvo spausdinami smulkesni arba didesnio talpumo reikalaujantys tekstai (išnašos, žinybai ar žodynai). Taigi 6 punktu dydžio neprilygtamas šriftas, 6 pranešėjai – vienas į kitą nepanašus ir nepakartojamai. O dar, kaip paaikiškėjo išklausius pranešimą, išties neprilygtamai.

Tomas Mrazauskas, savamokslis knygos menininkas, kuriam Lietuvoje nėra abejingų dėl įvairių priežascių (naujienu portalai tai apibūdina žodžiu junginiu „prieštaragingai vertinamas“), pristatė pranešimą provokuojančiu pavadinimu „Fiasco“. Autorius, būdamas savo išskaita- klytui knygos meno labui, sakė vien- klas, kuria vis kitas tarptautinį pripažinimą turintis ne tik Vokietijos, bet ir kitų pasaulio šalių menininkas; Stefan atskleidė, kad gaminant tokias knygas, kurias galima vadinti kolekci-

nais objektais ir drauge – skaito- maišas masinio tiražo leidiniai (kick- vienos jų leidžiama lygiai 4999 eg- zemplioriai), nepaprastai svarbi kickviena detalė. Nuo dailininko tautybės, popieriaus parinkimo, koncepcijos sukūrimo iki rankomis spalvinamų puslapiai, kad būtu galima išgauti specialius efektus, kaip darė vieną iš bibliotekos knygu – Grigorijaus Kanovičiaus romaną „Amžinasis šabas“ – kūrės Mrazauskas. Viskas knygos labui. Be abejo, klausantis norom nenorom nuolat tekdavo prisiminti lietuviš- kaij kontekstą ir konstatuoti, jog to- kios laiko ir finansinės sąnaudos mūsų sąlygomis neturi nė menkiausios galimybės atsiplirkti; neegzis- tuoja jokie 4999 abonentai, kurie lauktu ir pirkę kiekvieną serijos knygą.

Paskui VDA grafikos katedros profesorius Kęstutis Vasilūnas pri- statė knygas, kurių daugelis, o grei- ciausiai – visos – téra vienintelio eg- zemplioriaus pavidalu. Dailininko knygos fenomenui didele savo kū- rybinės veiklos dalį paskyrė, pats to- kias knygas kuriantis ir jų bienales rengiantis menininkas demonstravo daug dailininko knygos tipų ir svars- tė, kaip apibūdinti jos fenomeną. Pranešimo pabaigoje jis pateikė griežtą išvadą: atsakymas į klausimą, „kada knygą galima vadinti dailininko knygą“, yra tokis: „tada, kai ją kuria dailininkas“. Kvestionuoti- na nuomonė, kita vertus, kiekvienas turi teisę į savą požiūrių.

Požiūrio taškų derinimas su už- sakovais, siekiant sukurti abiem pu- sēms priimtiną variantą ir drauge iš- laikyti svaiginančių aukštumų meninę bei tipografinį kokybę, bu- vo ir vienas knygos dizainerio Rolando Stiegerio (Šveicarija) prane- šimo. „Iš vienos išorės“ aspektų. Po studijų pas šveicarų knygos dizaino korifėjų Jostą Hochuli drauge su kolegomis 1993 m. Sankt Gale- ne įkūrės grafinio dizaino studiją TGG, kurios darbai daug kartų premijuoti Gražiausią Šveicarijos knygu konkurse ir pelnė kitų pres- tižinių knygos dizaino apdovanojimių, Stiegeris Vilniuje pristatė pas- tarųjų metų TGG kurtus darbus. Nepaprasto subtilumo dizainas, šriftu parinkimas ir pačių šriftų kū- rimas, knygos naratyvo pabrėžimas spalva, šriftu, formatu ir popieriu- mi – skiriamieji Rolando Stiegerio darbų bruožai. Šveicarai šiuo metu diktuoja madas knygos dizaino ir ti- pografikos srityse, būtent šveicariš- ka knyga „Meret Oppenheim – Worte nicht in giftige Buchstaben einwickeln“ laimėjo prestižiausiai 2014 metų gražiausios knygos konkursą, jau 30 metų organizuojamą Vokietijos fondo „Stiftung Buch- kunst“. Ir aisku kodėl: precizika, dė- mesys kiekvienai, net menkiausiai detalei, noras ne šokiruoti, bet at- kreipti dėmesį į knygos formos ir tu- rinio vienovę – šią aukščiausio pilotož techniką ir demonstravo

„Beach Culture“ žurnalo viršelis

Konferenciją užbaigė menininkas, kurio pranešimo, negaldamai patikėti savo ausimis ir akimis, laukė tikriausiai didžioji dalis klausytojų. Viena ryškiausiai XX a. grafi- nio dizaino žvaigždžių, žmogus, padaręs didžiulę įtaką grafinio dizaino raidai ir sukelęs revoliuciją vizualinės komunikacijos srityje – Davidas Carsonas (JAV) Vilniuje pristatė chaotišką, inspiruojantį, įtaigų ir jokioms taisykliems nepaklūstantį (kaip ir jis pats) savo pranešimą „Neapsiribok“: Įtakingiausiu mūsų laikų dizaineriu vadinas autorius išgarsėjo 1989 m., tapęs žurnalą „Beach Culture“ kūrybos vadovu. Jo darbai buvo iš karto pastebėti, apipilti premijomis, jo užsakovais tapo „Microsoft“, Giorgio Armani, „Apple“, „Samsung“, „Toyota“, „Mercedes Benz“, „Bank of Montreal“, „Quiksilver“, „Pepsi“, „Xerox“, „American Airlines“, „American Express“, „British Airways“, CNN, „Levi's“, „MGM Studios“, MTV, „Nike“, „Nissan“, „Sony“, „Suzuki“, „Warner Brothers“ ir kitos įmonės bei organizacijos. Šiuo metu keturių knygu apie grafinį dizainą autorius keliauja po pasaulį vadovaudamas kūrybinėms dirbtuvėms ir skaitydamas paskaitas. „Ne-apsiribok“ – fejeriškas pranešimas, kalbantis apie dizainą kaip pasauli keicijančią idėją, svaiginantį kūrybi- nių polkių, drąsą kurti kaip nori, eg- zistuojančių taisyklių laužymą ir naujų kūrimą. Dizainas kaip muzika: intuityvus, žadinantys emocijas, balansuojantys tarp kičo ir „aukšto-jo meno“, ryškus, drastiškas, ižūlus ir drauge subtilus. Viskas kartu; Carsonas – išties neprilygtamas, tai buvo akivaizdu žiūrint į apsvai- gusias iš susižavėjimo klausytojų akis.

Knyga gali turėti nesuskaičiuojama daugybę veidų. „6 pt“ pade- monstravo tik šešetą jų – šešis maty- mo ir kūrimo būdus, šešias įvairiai kampais regimas perspektivą. Vis dėlto šią konferenciją sunku pava- dinti „mažiausiomis pastangomis“. Akivaizdu, jog tai – drąsus ir rei- kalings bandymas turėti Vilniuje kny- gos menui ir jų kuriantiems profesio- nalams skirtą renginį, kuris tikrai nebūtų įvykęs be Lietuvos kultūros tarybos, Goethe's instituto, NDG, Šveicarijos federalinio kultūros biuro, VDA grafikos katedros ir kitų institucijų, kurių parama rodė nuoširdų norą prisidėti prie Lietu- vos knygos meno raidos. Ambicin- ga pradžia verčia organizatorius siekti tėstimumo ir laukti kitų metų drauge su visais klausytojais, taip gausiai užplūdusiai NDG.

Naujienos ne tik iš Šiaurės

Ko nepraviopsoti „Scanorama“

Lapkričio 6 d. prasideda „Scanorama“. Artėjant ilgai žiemai bus proga susikrautti gero kino prisiminimų atsargas. Festivalio rengėjai pasistengė, kad koncentruotoje „Scanoramos“ programoje liktų vienos ir lietuvių kinui – Audrius Stonio, Giedrės Žickytės premjeroms, Šarūno Barto „Trijų dienų“ jubiliejui bei prisiminimams apie vieną ryškiausių lietuvių kino scenaristų – rašytoją Icchoką Merą: bus parodyti trys Raimondo Vabalo ir Algirdo Aramino filmai, sukurti pagal jo scenarijus. Šiųmetinė retrospektiva leis ne vienam žiūrovui atrasti didijį graiką Theo Angelopoulosą. Festivalsi siūlo daug apdovanotų, garsių ir tiesiog gerų filmų. „7md“ sudarė savo subjektyvų sąrašą, ko nederėtu pražiopsoti.

Rimtų filmų gerbėjams

Kai ne tik Holivudo kine dominuoja iš piršto laužtos paviršutiniškos istorijos, broliai Jeanas-Pierre'as ir Lucas Dardenne'ai bene vieninteliai nori kalbėti apie paprastus žmones, ieškančius išeities iš vie-natvės, sprendžiančius ekonominės krizės sukeltas problemas. Darden-ne'u personažų likimai sukrečia ir įrodo, kad kinas vis dar domisi žmogaus psichologija. Tačiau kelių „Auk-sinės palmės šakelės“ apdovanojimų savininkai šiemet Kanuose parodė fil-mą „*Dvi dienos, viena naktis*“ („Deux jours, une nuit“, Belgija, Prancūzija, Italija, 2014), kurio neapkaltinsi niūria socialine analize. Jo herojė Sandra (Marion Cotillard) – dviejų vaikų motina, kuri išsigydžiusi depresiją grįžta į darbą ir gauna atleidi-mo lapelį. Jei bendradarbiai nuspres, kad moteris turi likti, jie negaus premijos. Sandra turi dvi dienas, kad įti-kintų juos atsisakyti tūkstančio eurų premijos. Ji jausis kaip elgeta ir vaikščios nuo durų prie durų.

Dardenne'ų filmuose beveik nebūna laimingų pabaigų, bet Sandra po tų dviejų dienų tikrai taps stipresnė. Kanų spaudos konferencijoje režisieriai sakė: „Norėjome parodyti, kaip kolegų solidarumas ir vyro parama pakeičia moters gyvenimą. Paskutinėje scenoje ji sako: „Esu laiminga.“ Tikime, kad tokis solidarumas dabar įmanomas.“ Gal todėl veiksmo filmo struktūros „Dvi dienos, viena naktis“ režisierių gerbėjams šikart labiau priminė pasaka.

Paolo Virži filme „*Žmogiškasis kapitalas*“ („Il capitale umano“, Italija, Prancūzija, 2014), sukurtame pagal Stepheno Amidono romaną, Kūčių išvkarėse likimas suveda dvi italių šeimas. Kelnerių kelyje į namus partrenkia automobilis. Vairuotojas palieka dviratininką griovyje ir pats pabėga. Avarija – ne vieno į tragediją atvedusio ikykio pasiekimė, bet būtent tai padeda režisieriu atskleisti, ko mūsų laikais yra vertas žmogaus gyvenimas ir ką iš tikrųjų reiškia tokia dabar populiarė savoka „žmogiškasis kapitalas“. Filmas rodo tą pačią istoriją iš kelijų požiūrio taškų, atskleidžia problemas, kurias at-

neša kultūros degradaciją, godumas ir ambicijos. Nors Virži laikomas ita-
lų komedijos tradicijų tėsėju, šiame filme jis supynė trilerį ir *film noir*.

Steveno Knighto filmo „*Lokas*“ („Locke“, D. Britanija, 2013) heroinas – vyras ties nervų krizės riba. Vėlėlų vakarą iš darbo automobiliu grįžtantis statybos darbų vykdytojas Ivanas Lokas (Tom Hardy) sulaukia svarbaus skambučio. Gimdomoteris, kuria jis sutiko būdamas komandiruotėje. Kūdikis yra jo, bet niekas daugiau vyro su šia moterimi nesieja. Tačiau nuo to, kaip jis pasielgs, priklausys tolesnis Loko gyvenimas. Ar jis nuspręs prarasti gerai apmokamą darbą, mylimą žmoną ir sūnus ir išsirengs į Londoną pas gimdyvę, ar lyg nieko grįš į namus? Juk rytoj jo laukia atsakingas darbas – didžiulio danguoraižio pamatu liejimasis.

darbdavēs vaidmuo. Kartu su asis-tente (išimintina Kristen Stewart) ji vyksta rengtis spektakliui į Alpes. Sigrid bus kylanti Holivudo žvaigždu-tė (Chloe Grace Moretz), kurioje Marija pamato save jaunystės metais. Šis susitikimas paskatins Mariją iš naujo įvertinti savo karjerą, bet As-sayasui tai ir proga kritiškai pasvars-tyti apie kino pasaulį.

Tikraja šiųmetinės Berlinalės nugalėtoja tapusi Richardo Linklaterio „*Vaikystė*“ („Boyhood“, JAV, 2014) pelnė „Sidabrinį lokį“ už geriausią režisūrą. Po festivalio „Vai-kystės“ šlovė tik igijo pagreitį ir, ką gero, joks filmas paskutinį pusmetį nesulaukė tiek straipsnių ir liaupsių. „*Vaikystė*“ režisierius pradėjo kurti 2002-aisiais, kai Ellaras Col-trane’as tik pradėjo lankytį mokyklą. Jis ir tapo „*Vaikystės*“ pagrindiniu personažu Meisonu. Kasmet

„Metų pilietis”

Debiutinis garsaus britų rašytojo ir scenaristo filmas griauna bet kokią įsivaizdavimą apie įtempto veiksmo filmą ir šiuolaikinį herojų. Visas filmas yra Loko kelionė. Ekrane – tik automobilį vairuojantis ir telefonu kalbantis vyras, tačiau įtampa nuolat auga. Atsidūrė akistatoje su filmo herojumi, žiūrovai piversti „matuotis“ jo problemas, svarstyti, kaip pasielgtų patys, nes režisierius ir aktorius tiksliai atskleidžia, kaip kritinėse situacijose gimsta sprendimai ir kaip nuo jų priklauso kiekvieno likimas. Minimalistinis, tobulei sumanytas ir suvaidintas filmas rodo savaip tragišką herojų, kur betonas (angl. *concrete*) tampa likimo metafora.

Prancūzų režisieriaus Olivier As-sayaso gerbėjams visada smalsus, koks bus kitas jo filmas, nes režisie-rius paprastai renkasi temas, kurios kinas dar iki galio „nesuformulavo“. Paskutiniai jo filmai „Karlosas Šakalas“ ir „Po gegužės sukiliimo“, ku-riuoose Assayasas svarstė 7-ojo de-šimtmečio maišto pasekmes, lyg ir nežadėjo tokio posūkio. „*Zils Marrijos debesys*“ („Clouds of Sils Ma-ria“, Šveicarija, Vokietija, Prancū-zija, 2014) – pasakojimas apie tai, kaip menas ir populiaroji kultūra veikia žmonių tarpusavio santykius. Filmo herojė – šlovės viršunę pasie-kusi aktorė (Juliette Binoche) gau-na pasiūlymą suvaidinti prieš 20 me-tų jai šlovę atnešusioje pjeseje. Tada ji vaidino jauną merginą Sigrid, ku-ri tapo savo viršininkės Helenos sa-vižudybės kaltininke. Ši kart jai tek-

režisierius susitikdavo su aktoriais (vaiko tévus filme kûré Patricia Arquette ir Etheanas Hawke'as), filmuodavo scenas ir vél išsiuskirdavo, todël „Vaikystė“ išsaugojo unikalų dokumento bruožus – aktoriai tikrai keičiasi žiūrovo akyse ir apskritai 164 min. trunkantis filmas pamážu virsta ne tik Meisono bren-dimo kronika – matome svarbius jo, sesers ir tévų gyvenimo momentus. Filme keičiasi ne tik berniukas ir jótévai, gyvenamosios vietas ir mokyklos, bet ir Amerika – atsiranda mobilieji telefonai, nauja muzika ir naujos mados, Meisonas perserga Hario Poterio ligomis, net padeda tévui agituoti už Baracką Obamą. Todël šis nepretenzingas ir šiltas filmas tampa savotiška amerikiečių mentaliteto, papročių, vertybų studija. Bet i pabaigą Linklateriui, regis, pritrûko jégų išsaugoti ritmą ir jis pavojingai priartėja prie pernykščio „Prieš vidurnaktį“, kai filmas pamážu virsta radijo pjese ir viskas pasakoma tik žodžiais. Tiesa, paskutiniuose filmo epizoduose nusprendę tapti fotomenininku, Meisonas atsiduria koledže ir susipažsta su naujais draugais. Finalas atviras ir žada gal net ne viena tesini.

Seni pažistami iš Šiaurės

Lietuvoje itin populiaus švedų režisieriaus Roy'aus Anderssono filmas „*Balandis tupėjo ant šakos ir maste apie būti*“ („En duva satt på en gren och funderade på tillvaron“, Švedija, Vokietija, Norvegija, Prancūzija, 2014) rugsėjį įvertintas Ve-

necijos kino festivalio „Auksiniu liūtu“. Pasak režisieriaus, filmas gime į Piterio Bruegelio paveikslą „Medžiotojai ant sniego“. Jame galima pamatyti ant šakos tupinčius paukščius, kurie „stebisi, kad po medžiuose sėdintys medžiotojai nemato neišvengiamai artėjančio chaoso“.

Filmas susideda iš 39 tragikomiskų scenelių. Du veikėjai, siūlantys pirkti niekam nereikalingus daiktus, primena Don Kichotą ir Sančą Pan-są. Laikas salygiškas – galima net pamatyti pro šalį praeinančius Karlo XII pulkus, kurie netrukus Pol-tavoje patirs pralaimėjimą. „Balandis“ tupėjo ant šakos ir maštė apie būtį – tai juodoji siurrealistinė komedija, kurią kupina absurdžios fantazijos.

Filmu „Virtuvės istorijos“, „Naujas pono O’Horteno gyvenimas“ ir „Faktotumas“ autorius norvegas Bentas Hammeris taip pat mėgsta absurdų humorą. Jo filme „**1001 grams**“ („1001 grams“, Norvegija, Vokietija, Prancūzija, 2014) herojė, ką tik išsiskyrusi darboholikė Mari, atvykusi į mokslių konferenciją Paryžiuje, atranda visiškai naują pasaulį. Hammeris dažnai kritikuojatgi imtinėje taip garbinamą didvyrišką individualizmą, kuris siejasi su atšiauria Norvegijos gamta. Naujame filme jis pasišaipo iš norvegiško patriotizmo – Mari atyksta į Paryžių su idealiu norvegišku kilogramo svorio matu. Gretindamas gamtos ir didmiesčio ritmą, preciziką ir poezią, moksľą ir mistiką, logiką ir romanizmą, Hammeris kuria metaforą apie tai, kaip žmogus gali atrasti savo galimybes, apie kurias niekad ne-
nutuokė.

„Scanorama“ rodė norvegų režisieriaus Hanso Petterio Molando filmus „Aberdynas“ (2000), „Gražioji šalis“ (2004) ir „Savaip sąžiningas žmogus“ (2010). Šiemet Berlyno konkurse dalyvavęs „Metų pilietis“ („Kraftidioten“, Norvegija, Švedija, Danija, 2014) taip pat išskiria savitū humoru.

Stellaną Skarsgårdas vaidina kažkur Šiaurėje tarp sniegynų skendinčio mažo miestelio Metų pilietį Nilsą, kuris vairuoja didžiulę sniego valymo mašiną. Pavyzdingo vyro gyvenimas apsiverčia aukštyn kojomis, kai randamas nužudytas vienintelis jos sūnus. Vyras nusprenčia atkersyti gangsteriams, besiverčiantiems nar-kotikų prekyba, ir pats to nenutuok-damas sukelia karą tarp norvegų ir albanų mafiozų. Pasak Skarsgårdo, „trileris pavirsta juoda absurdiška komedija, grotesku, kuriame justini kartus humoras ir skandinavų visuomenės satyra.“

Mēgstantiems ekstremalū kinā

Kultūra mūsų akys traukiasi lyg šagrenės oda, todėl žymūs kinematografininkai nusprendė atsigrežti į dalykus, kuriuose lyg nykstanti religija vis dar saugoma senojo dv asia. Jie pabandė atsakyti į klausimą, ką pasakyti apie mus pastatai, jei jie galėtų kalbėti. Dokumentinį filmą „*Kultūros katedros*“ („Kathedralen

der Kultur“, Vokietija, Danija, Austrija, Norvegija, 2014) kūrė garsūs režisieriai Wimas Wendersas, netrukus po premjeros pavasarį miręs Michaelis Glawoggeris, Michaelas Madsenas, Robertas Redfordas, Margreth Olin, Karimas Ainouzas. Jų novelėse užfiksuoči šeši skirtinį, savito stilium, bet kartu simboliski pastatai: modernios architektūros ikona tapusi Berlyno filharmonija, Peterburgo viešoji biblioteka, kur nėmattyti né vieno kompiuterio, futuristinė gyvenimo ir meno simbiozė – Oslo operos teatras, modernioji kultūros mašina Pompidou centras. Paryžiuje, pavyzdinis Haldeno kaledėjas Norvegijoje, Kalifornijoje įsikūrės mokslo vienuolynas – Salako institutas. Filmo autoriai svarsto, kaip šie pastatai atspindi mūsų kultūra ir kolektyvine atminti.

Vieną keisčiausius „Scanoramos“ filmų sukūrė 85-erių metų režisierius, „*Realybės šokys*“ („La danza de la realidad“, Čilė, Prancūzija, 2013) Alejandro Jodorowsky žaidžia savo autobiografija. „Realybės šokis“ – tai pastaraisiais metais vis dažniau atrandamo režisieriaus, scenaristo, komiksų kūrėjo, klouno, lėlininko ir šiaip didelio originalo sugrįžimas į kiną. Jis pasakoja apie savo vaidykystę Čilėje, bet čia sunku atskirti faktus ir pramanus. Kartu tai ir psichodrama, kurioje savo senelį vaidina režisieriaus sūnus Brontis, ieškančios šeimos traumų ištakų ir bandanties neutralizuoti. Tai ir Jodorowsky siurrealistinės vaizduotės pavyzdys, kur susilieja miuziklas, siaubo filmas, melodrama ir pasaka. Fantastiški epizodai sekā vienas po kito, nepa-

spėjoti būtina vėlais po kito, nes p
sidiuodami jokiai pasakojimo logikai,
tačiau galbūt taip ir išmokstama už-
megzti ryšį su savo suaugusiu „as“?
Lenkų režisieriaus, dailininko

Lenkijos režisierius, dailininkas, rašytojo Lecho Majewskio filme „*Šunų laukas*“ („Onirica – Psie pole“, Lenkija, 2014) siužetas vosa įžvelgiamas, nes režisieriui labiau rūpi perteikti autoavarijoje brandu gausius žmones praradusio herojaus intelektualo Adamo, iš universitetoto išėjusio dirbtį į prekybos centrą, būseną. Tai filmas apie gedulą. Majewskis kuria originalius vaizdų ir minčių koliažus, iprastai sudurdamas klasikinę kultūrą – už kadro skamba Dante’s „Dieviškios komedijos“ posmai, o herojaus teta cituoja filosofus – ir siurrealistišką kasdienybę, kuri maitina keistus pagrindinio veikėjo sapnus. Pats ekstremaliausias – apie du jaučius, ariančius prekybos centro grindis. Prie herojaus gedulo ir režisieriaus nerimo, kad kultūra degraduoja, atmosferos tiksliai pritapo dokumentiniai kadrai, kuriuos personažas stebi per televizorių: žuvusiuų Smolensko lėktuvo katastrofoje laidotuvės. Majewskis nemoralizuoją, jis tiesiog rodo, kad baigesi viena epocha ir prasidėjo kita, jis fiksuoja atsiavkinimą su tikėjimo švietimu, išminimi ir kultūra laikais.

PARENTE Ž. P.

Ragai ir kanopos

Nauji filmai – „Rūsys“, „Gustavo nuotykiai“

Živilė Pipinytė

Knygos „Siaubo filosofija, arba Širdies paradoksa“ autorius Noe-lis Carrolas atkreipė dėmesį, kad siaubo filmai JAV tapo svarbiu masių estetinės stimuliacijos šaltiniu. Lietuvą kinui tokios stimuliacijos taip pat reikia, todėl į Ričardo Matačiaus filmą „Rūsys“ (Lietuva, 2014) išsirengiau su viltimi. Ją mai-tino ir mintis, kad žanrinis kinas – gera amato mokykla, būtina bet kuriai nacionalinei kinematografijai. Galėčiau išvardyti daug žanrinio ki-no privalumų, nes būtent tokie filmai tenkinia konservatyvios auditorijos lū-kesčius ir kartu nuolat atnaujina ryšį tarp tradicijos ir dabarties. Dualis-tinis žanrinio kino pobūdis leidžia kurti įvairias opozicijas. Vienas ryš-kiausiu žanrinio kino bruožu yra pa-sikartojamumas: rinkdamiesi filmą, renkamės žinomus personažus, konflikus, atomazgas. Kartu žanrinis kinas visada yra simboliskas, juk neatsitiktinai ižvalgus jo tyrinėtojas Jackas Shadojanas teigia, kad žanrą visada yra kultūros metaforos ir psichikos veidrodžiai, leidžiantys pamatyti vienos ar kitos bendruomenės, tautos tapatybę.

Turint omenyje, kad ypač paskutiniai politinių ir socialinių trans-formacijų dešimtmeciais mūsų geografinėse platumose dvasinės gyvenimas sparčiai kito (beje, ben-druomenės taip pat), buvo smalsu, kaip visai tai atsiplindė lietuviška-me siaubo filme. Juk šio žanro pri-valumas dar ir tas, kad jis metafori-zuoja, išryškina slaptas baimės, nesvarbu, ar jos susijusios su ekonominiemis krizėmis, ar su mokslo pažanga, ar su „svetim“ „kitoku“, ar su sparčiomis permanentomis, kurių prisibijo bet kuri visuomenė. Siaubo filmų temos nuolat keičiasi, bet taisylkės išleika, kitaip neliktu universalaus mėgstamo žanro.

Deja, Matačiui ir filmo scenari-stei Linai Simutytei tos taisylkės vi-siskai nerūpėjo. Jiems užteko išori-

nių požymių – tamsoje skendinčio kadro, uždaros erdvės, grēsmingos, atmosferą kuriančios muzikos. Ta-čiau tai dar nekuria žanro, kaip jo nekuriai ir audringos pagrindinės fil-mo herojės. Ievos (Jurga Šeduikytė) konvulsijos. Filmas prasideda, kai moteris gržta iš ligoninės ir go-džiai geria vyną, kol jos vyras To-mas (Marius Jampolskis) žaidžia su kūdikiu Jokūbu ir kabina kambarių kampuose stebėjimo kameras. Esą taip gydytojas galės stebeti, ar vei-kia nauji vaistai. Kuo serga Ieva, ga-lima tik spėlioti – gal epilepsija, gal astma, gal pogimydmine depresija, o gal net ir psichikos liga.

Po šios įzangos „Rūsio“ veiksmas baigiasi, prasideda jo variacijos – personažai ir situacija iš esmės ne-sikeičia, nors ikyvius filme lyg ir ne-stinga: paslaptingas paveikslų pirkė-jas blondinas (jis ir gydytojas, ir Jokūbo tikrasis tėvas) atkeliauja į Ievos ir Tomo namų rūsi, kažkas pa-karia ant tualeto durų niekuo dėta katina, Ievos būklė tik blogėja, o To-mas bando derinti pianiną (suprask, santiukų metafora) ir slaugyti žmon-ią, nes ją labai myli, net atsisakė la-kūno karjeros, kad visąlaik būtų šalia. Kad Ieva nemyli nei vaiko, nei jo, aišku iškart, nes ji nuolat kelia Tomui scenas ir naudojasi juo tik kaip virėju ir gyvu vibratoriumi, o i verkiantį vaiką nekreipia dėmesio.

Kas buvo iki sugrįstant į namus, kodėl jie kartu, ar anksčiau juos sie-ją kažkas daugiau nei lova ir vaikas, galima tik spėlioti, kai ekrane pora skrieja su parašiutais, važiuoja dvi-račiu ar supasi sūpynėmis. Prieštis-tės nėra, psichologinių motyvų taip pat, personažai – vienos monotonio-ko spalvos, visiškai nepaslankūs ir net prie aktorių neprisiabins, nes jie akivaizdziai neturi ko vaidinti, todėl reikia tiesiog patikėti tuo, kas rodoma ekrane. Apie tai, kad kaž-kas keltų siaubą, net nekyla mintis. Skulptūrisku bicepsu Ieva tik rai-čiajasi konvulsijose arba tapo auto-portretus, kažkodėl primenančius garsuj Edvardo Muncho „Riksma“.

Konvulsijas ir kitokius nervus dir-ginančius ikyvius režisierius suskirs-

to į dalis, kurių kiekvieną įvardija filmo pradžioje pasirodžiusio žodžio *culpa* raidėmis, nors kodėl vie-na konvulsija ir pasidraskymas įvar-dyt „c“, o kita – „l“ ir t.t., taip ir nesupratau. Kad žiūrovo samonėje palapinsniu dėliotusi „kaltė“, kurios reikšmė išaiškėja dar gerokai prieš filmo pabaiga: Jokūbo tėvas yra blondinas gydytojas, o Ieva jaučiasi kalta prieš vyra, kuris Jokūbą augina kaip savo? Tiesa, Ieva dar ryja sūnaus krikštynoms nupirkta kryžių, bet tai jau tarsi filmo apie velnio iš-varymą epizodas, siūlantis kitą in-terpretaciją, kur šetonas yra stebin-tis ikyvius gydytojas blondinas. Galima rinktis, nes principas „du fil-mai vienam“ griauna „Rūsio“ pa-sakojimo logiką. O tikro siaubo fil-mo logika visada geležinė.

Žiūrėdama filmą, prisiminiau se-ną rusų anekdotą apie darbininką, kuris, kad ir kaip bandytu surinkti siuvimo mašiną ar šaldytuvą, iš vi-soko padaro tik „Kalašnikovą“. Ma-tačius kuria siaubo filma, bet vis tiek išeina tik namudinis lietuviškas *art house*. Efektinga forma režisieriu akivaizdziai svarbesnė už įtikinamą istoriją. Filmo ikyvius matome tik tokiu rakursu, kokiui gali matyti stebējimo kameros, o kai Tomui realybė ima slysti iš rankų, kamera tam-pa „dogmiskai“ subjektivu. Bet šis žiūréjimo taško nenuoseklumas itin akivaizdus epizode, kai pranešusi apie nėštumą Jurga bėga ežero lieptu ir ji matome tarsi jos akimis: ne-jučia pagalvoji, kur pritvirtinta ka-mera – juk tikrai ne akių lygyje, o kažkur daug žemiau.

Jau visai autorinio kino parodija „Rūsys“ tampa pačioje filmo pabaigoje, kai pagimdžiusi kūdikį Ieva at-sigauna iš komos ir mintyse prade-ja „atsukinėti“ atgal prieš tai matytą filma. Šie negrabūs sugrįžmai į pra-erit turėtų visai išmušti iš vėžių žiū-rovą, kuris jau sulipdė mintyse šio-kią tokią daugmaž paaiškinamą „Rūsio“ istoriją. Aš ją susilipdžiau kiek anksčiau, žiūrėdama epizodą, kai tapydama autoportretą Ieva masturbuoja, bet netrukus puola prie Tomo, kad atsiduotų jam. Gy-

„Rūsys“

vas vyras geriau už bet kokią meno terapiją ar meną kaip slaptu geis-mu sublimaciją. Bijau, kad „Rūsio“ kūrėjams sublimacija ar postmodernistinė žanrinio kino masturbacija, deja, svarbiau. Nors kartais ta sublimacija pradeda priminti *home video*, ypač kai virš Ievos ligoninėje palinksta vieno popsinio dainininko galva – jis kažkodėl vaidina gydytoją. Ir po to norite, kad filmą žiū-rėtų rimtai?

Lietuviški filmai vis dažniau pri-mena vakarėlius, į kuriuos filmo kū-rejai prisiviečia gerų savo draugu ir tegu bebalisių, bet populiarū „žvaigždžių“. Regis, ir „Gustavo nuotykius“ (Lietuva, 2014) režisieriai Valdas Lekavičius ir Augustinas Gricius kūrė panašiu principu. Pasikvietė Marijoną Mikutavičių, Kariną Krysko, Arūną Sakalauską, Andrių Žebrausku, Remigijų Sabulį ir, žinoma, Audrių Rakauską, kad kartu pagamintų „kaputnuką“ iš jau girdėtų istorijų, tik žadėdami perpasakoti jas savaip.

Visada įtartina, kai vietoj drama-turgijos filmo autoriai siūlo tik atrak-cionus, bet tai pagrindinis „Gustavo nuotykių“ principas. Kompiuterinės milžiniškos žuvys, Robinzonu Kruso sala, paskendės „Titanikas“ ar kos-mose klajontis kapitono Nemo lai-vas būtų savo vietoje, jei filmo perso-nažai neprimitų begalinį ir visai nejuokingų dialogų sakytojų ar tesiog pamokslautojų. Rakausko mimika,

vaidbos maniera ir marazmatiškos senio intonacijos, kurie televizijos ekrane dar gali būti traktuojami kaip stilizuota klojimo teatro tradi-cija, didžiajame ekrane – tik blogas mėgėjiškas teatras, į kurį priversti lygiuoti ir profesionalūs aktoriai.

Režisieriai nepadeda į kelis per-sonažus išskiriant Rakauskui, atvirkšciai: monotoniskos frontali-nės mizanscenos, kai aktoriai visą-laik veidu į kamerą ir dažniausiai bendru planu, kuris retkarčiais per-mušamas stambaus, pabrėžiančio grim-o ir perukų sintetiskumą, stabdo ir taip sustinguoja „Gustavo nuotykių“ ritmą. Reginys suskyla į atskirus ske-čus ir pačios gyviausios, parodokas, yra piestinės paskaitės apie istoriją, kurios išterpia į pasakojimą apie tai, kaip Gustavas ir profesorius po višą pasaulį ieško Gediminaicių reli-kvijos. Ji turi atsidurti ne bet kur, tik Valdovą rūmuose.

„Konjunktūra“ – saldus žodis, bet „Gustavo nuotykiams“ labiau tinka „marazmas“. Personažai nuolat kal-ba banalybes, jų kostiumai ir apskritai dekoracijos – vien tik seni rakan-dai – dvelkia praėjusio šimtmečio dvasia ir primena sendaičių parduotuvę, kurioje jaukūs senukai grožisi savimi ir prisimena senus lai-kus bei naftaliniškas sąmokslo teorijas. Baronas Miunhauzenas filme kalba taip, kaip užsieniečiai senuo-se sovietų filmuose, vis įterpdamas „Donnerweter“, veikėjų žvilgsniai nuolat užklūva už maisto (tokios be-gediškos reklamos seniai nemačiau). Senukai – tikri seksistai, jų fantazi-jose juodaodė gražuolė Penktadie-nis nuolankiai vykdo visus išakymus, neištardama nė žodžio, o geltona kaip kanarėlė aptempta suknele vil-kiinti kapitono Nemo asistentė demonstruoja seksbombos figūrą, nuo kurios senukai negali atitraukti akių. Todėl niekad nepatikėsiu, kad „Gustavo nuotykių“ skirti vaikams.

Dar keli tokie reginėliai ir bus galima rinkti ne geriausią, o blogiausią lietuvišką metų filmą. Jau galima skelbt premijos pavadinimo konkursą. Siūlau „Tauro kanopą“, o jūs?

Rodo TV

Vėlinių egzorcizmai

Ši savaitegalį vieni lankys kapines, kiti džiaugsis Helovinu. Panašiai ir mūsų televizijos – LRT rodys daug memorialinių laidų ir šeštadienį (lapkričio 1 d. 15 val.) transluos mišias iš Antakalnio kapinių, kitos pa-zers daugybę siaubo filmų ir pasa-kojimų apie žudikus maniakus. Dalis pastarųjų filmų siužetų jau perkelia į internetą: Stepheno T. Kay'aus „In-ternetinės žudikas“ (TV1, 2 d. 22.45), Gregory Hoblito „Nesusekamas“ (TV3, 1 d. 23.40), Aarono Harvey'aus „Be kompromisu“ (LNK, 2 d. 00.05). Tačiau nė vienas iš šių filmų nepralenks Davido Fincherio „Zodiako“ (TV1, švakar, 31 d. 22.45). Pasakojimas apie Zodiaku pasivadili-nus i realų žudiką, kuris per dvide-

„Vasara Genuoje“

šim metų šiurpino San Fransiską ir žaidė žiaurius žaidimus su žurnalistais bei policininkais, filme peržen-gia detektyvinio trilerio ribas.

Trys filmo herojai – detektyvas, žurnalistas ir karikatūristas, kuriuos suvaidino Jake'as Gyllenhaalas, Markas Ruffalo ir Robertas Downey'us jaun., tampa žudiko paiešku įkaitais. Fincheris „Zodiake“ perkūrė žanro taisylkės – jis dokumentiškai tiksliai parodė jokių apčiu-piam rezultatų neatnešusį tyrimą,

abejodamas, ar tiesa neįmanoma, ar jos paieškos netampa tiesiog apsė-dimu.

„TV Info“ ši antradienį paskyrė daug laiko Žaliojo tilto skulptūroms. Jei atvirai, nesuprantau, kodėl popieriniams patriotams jos kelia tokį siaubą, ypač Vėlinių išvarkarėse. Juk siaubą turėtų kelti ne skulp-tūros, o sovietinis mentalitetas, kurio per dešimtmecius nepavyko atskirauti net didžiajai Seimo da-liai. Man regis, Žaliasis tiltas paža-dino dalies lietuvių pagoniškumą: jie tiki, kad nuvertę skulptūras ne-bebus *homo sovieticus*, bet iš tikrųjų taip paprastai nemalonios istorijos neištrinsi iš atminties. Itariu, kad tos Seimo lakteingalos, kurios gie-dia apie skulptūrus keliama grēsmę, greičiausiai nenori prisiminti laikų, kai pačios, kaip ir didžioji tautos da-

lis, „kolaboravo“ su režimu.

Apie tai, kaip kovoti su praeities paslaptimis ir dabarties blogiu, ro-do Lawrence'o Kasdano filmas „Sapnų gaudyklė“ (BT1, 1 d. 22.45), sukurta pagal Stepheno Kingo ro-maną. Keturi berniukai, kadaise nuo žmonių žiaurumo išgelbėjė vieną keistuoli, tapo gerais draugais. Po dvidešimties metų pūga juos įkalinia miško namelyje. Nepažistamojo pasirodymas tik sutirština siaubo atmosferą, susidūrimas su blogiu tampa neišvengiamas... Tikiu terapiju panašiu filmu poveikiu, bet netinkiu egzorcizmais, ypač kai jų objektu tampa skulptūros.

Michaelo Winterbottomo filmo „Vasara Genuoje“ (BT1, 5 d. 21.30) herojus amerikietis Džo (Colin Firth) po žmonos mirties su dukterimis atvyksta į Genują. Tai taip pat

savotiška terapija. Šeima nori pakie-sti gyvenimą, bet tai nebus paprasta, nes pirmiausia reikia susitaikyti su mirtimi, nuvyti šalin jos vaiduoklius. Winterbottomas tiksliai naudoja tai, kas vadinama kraštovaizdžio psicho-logizavimui, tačiau su metafizika jam sekasi sunkiau. Vis dėlto kan-cia, kurią patiria praradę artimų žmogus, nuo senų laikų meno kūri-nyje žada katarsi.

Tokį katarsį žada ir Michaelio Haneke's filmas „Meile“, kurį LRT vėl parodys šiąnakt (31 d. 24 val.). Haneke nori priversti žiūrovus fiziškai ir intelektualiai išgyventi myli-mo žmogaus praradimą. Išmokti su-sitaikyti su tokiais praradimais – taip pat menas.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Parodos	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija iki XI. 9 d. – paroda „Judančios raidės“ Paroda „Pirmavaizdžiai: idėjos, eskizai, modeliai ir instrukcijos“ Gražiausią šveicariškų knygų paroda	Galerija „Aidas“ <i>Trakų g. 13</i> iki XI. 3 d. – Gusto Jagmino tapybos bei piešinių paroda „Dykinėjimai“
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai iki 9 d. – paroda „Paryžiaus mokyklos dailininkai iš Baltarusijos. Iš AB „Belgazprombank“ kolekcijos, muziejinių ir privačių rinkinių“	„Prospektas“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki XI. 8 d. – fotografijų paroda „Miniatūros?“
Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Europos dailė XVI–XIX a. Dubingių ir Biržų kunigaikštai Radvilos Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> iki XI. 8 d. – Martos Vosyliūtės paroda „Lietuvos dailės istorija paveikslėliuose“
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalų g. 3A</i> Paroda „Maištasis buduare“ (XX a. aštunto dešimtmecio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Pilies g. 40</i> iki XI. 5 d. – Viktoro Paukštelo tapyba
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Goštauto g. 1</i> Retrospektivinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija Telesforo Valiaus (1914–1977) gimimo šimtmečiu skirta paroda	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> iki XI. 1 d. – paroda „Laisvės ribos“ (objektai, skulptūra)
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenala <i>Arsenalų g. 1</i> Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė Paroda „Lietuvos paviljoną 1939 m. Niujorko pasaulinėje parodoje prisimenant“ iki XI. 3 d. – paroda „Tautinės kostiumas – graži ir nesenstanti mada“	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> iki XI. 8 d. – Elenos Balšiukaitės-Brazdžiūnienės paroda „Varnų bažnyčia“
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Paroda „Viva Verdi!“ Sare (Evgenia Sarksian) paroda
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Aleksandro Šepkaus juvelyrinių paroda	Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė <i>Totorių g. 22–4</i> Vilmos Fioklos Kiurės tapybos paroda „Žvėryns ir šventynė“
Valdovų rūmų muziejus <i>Katedros a. 4</i> Paroda „Europos Viduramžių ir Renesanso gobelenai. Gijomis išausta istorija“	Jono Meko vizualiųjų menų centras <i>Gynėjų g. 14</i> Paroda „Fluxus + Fluxus“
Galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> iki XI. 8 d. – Laisvydės Šalčiūtės paroda „(Melo)Dramos. Ledos dienoraščiai“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Marco Palombi (Italija) fotografijų paroda „Kirgizų klajokliai pasaulio pastogėje“
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Paroda „Keramika + spauda /spaudsintas vaizdas keramikoje“ Mikalojaus Povilo Vilučio paroda	A. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Paroda „Nuo fiordų iki Alpių viršukalnių: Europos peizažai iš Mykolo Žilinsko (1904–1992) kolekcijos“ Paroda „Andrzej Wajda. Kaunas – Vilnius“ Prancūzų instituto Lietuvoje pristatomoma paroda „20 prancūzų dizaino ikonų“
Galerija „Akademija“ <i>Pilies g. 44/2</i> iki XI. 8 d. – paroda „Milžinai. Suvenyrai“	A. Žmuidzinavičiaus kūriniių ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinskio g. 64</i> nuo XI. 7 d. – Antano Gudaičio (1904–1989) piešinių ir estampų paroda „Žmonės žiūri į žvaigždes“, skirta paminėti dailininko 110-osioms gimimo metinėms
Galerija „ARgenTum“ <i>Latako g. 2</i> iki XI. 7 d. – Aušros Jasiukevičiūtės mažosios metalo plastikos paroda „Pasauliai“	Maironio lietuvių literatūros muziejus <i>Rotušės a. 13</i> „Maironis ir jo epocha. ...paliekai visą mano judomąjį turą“, „Maironio memorialiniai daiktai kitoje aplinkoje“ „Kristinių Donelaičių – 300“
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikanų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	Galerija „si:said“ <i>Galinių Pylimo g. 28</i> iki XI. 2 d. – Gyčio Skudžinsko paroda „Kelių fotografijos tiesos“
VILNIUS	
Nacionalinis operos ir baletų teatras	
Valstybinis jaunimo teatras	
„Menų spaustuvė“	

A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“) 2 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! Ch. Marlowe „Dr. FAUSTAS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“) 4 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „59'ONLINE“. Idėjos aut. L. Vaskova ir R. Mačiliūnaitė (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13“) 5 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „MEILĖ TRIMS APELŠINAMS“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“) 6 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „LIETAUŠ ŽEMĖ“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“) 7 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „BRANGIOJI MOKYTOJA“. Rež. – I. Stundžytė 7 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „FEEL LINK“. Kūrėjai ir atlikėjai L. Žakevičius ir A. Gudaitė (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“) 8 d. 15 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĘCIO PASAKA“. Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“) ir kūrybinė studija)	lėlių teatro ir šiuolaikinio šokio spektaklis „THE SYSTEM“. Rež. – P. Nešukaitytė, muzika – G. Parazyth, scenogr. – V. Eidimantaitė, P. Nešukaitytė 8 d. 12 val. – „ČIPOLINO NUOTYKIAI“ (pagal G. Rodari). Rež. – K. Jakštės
KLAIPĖDA	
Klaipėdos valstybinis dramos teatras	6 d. 18 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – M. Duras „SAVANOS LANKA“. Rež. – S. Jačėnas 8 d. 18 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – PREMJERA! Y. Reza „PO ATSIŠVEIKINIMO“. Rež. – A. Vizgirda
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	
9 d. 13 val. – PREMJERA! A. Kučinsko „MAKARONŲ OPERA“	
ŠIAULIAI	
Šiaulių dramos teatras	7 d. 18 val. – PREMJERA! A. Tarn „DIBUKAS“. Rež. – R. Banionis
PANEVĖŽYS	
Juozo Miltinio dramos teatras	4 d. 18 val. – N. Simono „BASOMIS PARKE“. Rež. – P. Stočevas 5 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTISKAS SAVAITGALIS“. Rež. – A. Keleris 6 d. 10 val. – jaunimo dainuojamiosios poezijos festivalis-konkursas E. Mezginaitei atminti 7 d. 18 val. – L. Lapelytės opera „GEROS DIENOS!“. Rež. ir scenogr. – R. Barzdžiukaitė 7 d. 18, 20 val. – G. Grekovo „HANANA, KELKIS IR EIK“. Rež. – R. Augustinas A.
Koncertai	
Lietuvos nacionalinė filharmonija	XI. 3 d. 18 val. <i>Panėvėžio muzikos mokykloje</i> – A. Krikščiūnaitė (sopranas), D. Puišys (baritonas), A. Kisieliūtė (fortepijonas). Programoje G. Verdi, W.A. Mozart, E. Griego, F. Poulenco kūrinių 4 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – „Jūratė Landsbergytė ir draugai“. Iš ciklo „Skamba Filharmonijos vargonai“. J. Landsbergytė (vargonai). Dalyvauja S. Kondrataitė (smuikas), A. Sharp (smuikas), R. Kalnėnaitė (violončelė), V. Oskinis (fleita). Vilnius miesto savivaldybės Šv. Kristoforo orkestras (meno vad. ir dir. – D. Katkus). Programoje J.S. Bacho, L. Vierne-J. Benda, J. Rheinbergerio, A. Kajejo, S. Kargo-Elerto, R. Royerio, A. Martiniaciūtė kūrinių 6 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – „Vieno choro meilės istorija“. „Aidijos“ choro kūrybinės veiklos 25-mečiui. Choras „Aidija“ (vad. ir dir. – R. Gražinis). Dalyvauja Kauno styginių kvartetas, B. Vaitkus (vargonai), A. Gurinavičius (kontrabosas), U. Dičiūnas (obojus), L. Šalna (obojus), L. Sarpalius (anglu ragas), V. Ramoška (trimitas), Š. Kačionas (fagotas), V. Pilibavicius (trombones), Dž. Daugirda (timpanai), V. Sribukis (fleita), V. Karpovičiūtė (sopranas), E. Čiūinskaitė (mecosopranas), J. Morkūnas (tenoras), R. Kudriašovas (bosas). Rež. – B. Mar. Programoje J. Brahmo, J.S. Bacho, R. Gražinio, O. Balakausko, O. Narbutaitės, B. Kutavičiaus, A. Martiniaciūtė kūrinių 8 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – festivalio „Gaida“ koncertas. Lietuvos nacionalinės simfoninių orkestras. Solistas M. Blaauw (trimitas). Dir. – R. Šervenicas. Programoje H. Goebelso, M. Bialobžeskiu, V. Globokaro, H. Kulenty kūrinių
Kauno valstybinis muzikinis teatras	6 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“. Dir. – J. Janulevičius 7 d. 18 val. – K. Millöckerio „STUDENTAS ELGETA“. Dir. – V. Visockis 8 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLÉ“. Dir. – V. Visockis 9 d. 12 val. – Z. Bružaitės „VORO VESTUVĖS“. Dir. – V. Visockis 9 d. 18 val. – N. Rimskio-Korsakovo „CARO SUŽADĒTINĖ“. Muzikinis vad. ir dir. – E. Pehkas (Estija). Dir. – J. Janulevičius
Kauno kamerinis teatras	XI. 6 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKÉ“. Rež. – S. Rubinovas 7, 8 d. 18 val. – PREMJERA! V. Klimačeko „SUPERMARKETAS“. Rež. – A. Veverskis 9 d. 18 val. – G. Boccaccio „DEKAMERONAS“. Rež. – A. Rubinovas
Kauno mazasis teatras	XI. 5 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDONOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas 6 d. 19 val. – PREMJERA! H. Pinterio „GNOMAI“. Rež. – A. Veverskis
Kauno lėlių teatras	XI. 2 d. 12 val. V. ir S. Ratkevičių lėlių muziejuje – PREMJERA! „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLÉ“. Autorė ir rež. – G. Radvilavičiūtė 7 d. 19, 20.30 val. – tarptautinis muzikos,
	lėlių teatro ir šiuolaikinio šokio spektaklis „THE SYSTEM“. Rež. – P. Nešukaitytė, muzika – G. Parazyth, scenogr. – V. Eidimantaitė, P. Nešukaitytė 8 d. 12 val. – „ČIPOLINO NUOTYKIAI“ (pagal G. Rodari). Rež. – K. Jakštės

Bibliografinės žinios

MENAS

Juoda balta ir spalvota : piešiniai, litografija, akvareli, plunksna-tušas, mišri technika : [albums] / Adolfas Vaičaitis ; [teksto autorė Vida Mažrimienė]. – Šiauliai : Saulės delta, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 203, [1] p. : iliustr. – Virš. ir nugar. antr.: Adolfas Vaičaitis. – Santr. angl. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8123-09-8 (jr.)

Kelionė su Oskaru Koršunovu : teatrinius koliažas : esė, repeticijų fragmentai, spektaklių, gastrolių išpužiai, interviu, recenzijos / Dovilė Zelčiūtė. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 293, [3] p. : iliustr., portr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-01-1590-9

Meno istorija / E.H. Gombrich ; [vertė Irena Jomantienė]. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Spausd. Kinijoje). – 688 p. : iliustr., žml. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-01-1438-4 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Akimirka gyvenimo kely... : [eilėraščiai] / Norvydas Plytnikas. – Vilnius : Gilija, 2014 ([Vilnius] : BSBP). – 63, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-782-08-7

Cukraus gabaliukas : [irmti, nerimti ir neaišku kokie] eilėraščiai / Andrius Almanis. – Radviliškis : Litera, 2014 (Šiauliai : Šiaulių sp.). – 115, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-8144-01-7

Daugiau šviesos į mūsų vartus : poezija / Artūras Valionis ; [dailininkas Ramūnas Čeponis]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 133, [2] p. : iliustr. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9986-39-809-7

Demianas : Emilio Sinklerio jaunystės istorija / Hermann Hesse ; iš vokiečių kalbos vertė Zigmantas Ardičius. – 3-iasis patais. leid. – Kaunas : Trigrama, [2014] (Vilnius : BALTO print). – 213, [2] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-477-23-5 (jr.)

Frosto prisiliettimas : detektyvas / Rodney David Wingfield ; iš anglų kalbos vertė Aistė Kvedaraitė-Nichols. – Vilnius : Briedis, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 531, [2] p. – ISBN 978-9955-26-477-4

Ikaro prisikėlimas : eilėraščių poema / Jonas Zdanys. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 127, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-39-819-6 (jr.)

Jovary takas : [detektivinis romanas] / John Grisham ; iš anglų kalbos vertė Jonas Čeponis. – Kaunas : Jotema, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 511, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-13-477-0 (jr.)

Kolekcionierė : [romanas] / Nora Roberts ; iš anglų kalbos vertė Vilma Krinevičienė. – Kaunas : Jotema, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 478, [2] p. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9955-13-478-7 (jr.)

Lemtingas žiedas : romanas / Barbara Cartland ; iš anglų kalbos vertė Edmondas Juškevičius. – Kaunas [i.e. Raudondvaris, Kauno r.] : Dajalita, [2014] (Kaunas : Indigo print). – 234, [2] p. – (Meilės romanų lobynas). – Tiražas [1557] egz. – ISBN 978-609-424-033-1 : [9 Lt 50 ct]

Mano mintys : [sentencijos] / Vytautas [Padlipskas]. – Vilnius : IV. Padlipskas, 2014. – 255, [1] p. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-408-543-7

Mažoji dieviškoji Co-2. Metai : poema / Gintaras Patackas ; [dailininkas Mikalojus Povilas Vilutis]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 118, [1] p. : iliustr. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9986-39-811-0 (jr.)

Mėnulis yra tabletė : [eilėraščiai] / Aušra Kaziliūnaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 115, [1] p. – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9986-39-815-8

Mirtinai nedėkingas : [detektivinis romanas] / J.D. Robb ; iš anglų kalbos vertė Bronislovas Brūžas. – Kaunas : Jotema, [2014] (Vilnius : BALTO print). – 400 p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-13-446-6 (jr.)

Paslapties lydėta : romanas / Zita Čepulytė. – Vilnius : Atkula, 2014 (Vilnius : Biznio mašinų komp.). – 254, [1] p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-609-8084-10-8 : [15 Lt]

Paukščių miegas : proza / Tomas Vaiseta. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 127, [1] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9986-39-813-4

Relikvija : [detektivinis romanas] / Tess Gerritsen ; iš anglų kalbos vertė Vilma Krinevičienė. – [2-oji patais. laida]. – Kaunas : Jotema, [2014] (Vilnius : BALTO print). – 317, [3] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-13-479-4

Rugsėjo mintys : [eilėraščiai, proza] / Stanislovas Genutis ; [ilustracijos Simo Kraujelio]. – [Varniai, Telšių r.] : [S. Genutis], [2014] (Kaunas : „Smaltijos“ l-kla). – 316 p. : iliustr. – Aut. nurodytas virš. – Dalis teksto parašyta žemaitiškai. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-408-643-4

Sugaik mane : [detektivinis romanas] / Lisa Gardner ; iš anglų kalbos vertė Margarita Vilpišauskaitė. – Kaunas : Jotema, [2014] (Vilnius : BALTO print). – 399, [1] p. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9955-13-480-0 (jr.)

Šaltupė : eilėraščiai / Jurgita Jasponytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 117, [2] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9986-39-812-7

Vadinkite mane sėjėjų : Vlado Žeromskio poezija, atsiminimai, rinkta tautosaka, atsiminimai apie Vladą Žeromskį / [sudarytoja Birutė Panumienė]. – Baisogala [i.e. Radviliškis] : [Litera], 2014 (Šiauliai : Šiaulių knygrišykla-sp.). – 374, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-928-96-6

Ziežulės : romanas / Jolita Skablauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 502, [1] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-810-3 (jr.)

**PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS**

„Stounhersto beprotnamis“

Savaitės filmai

Atostogos Italijoje ***

Robų ir Stivų dienraštis „The Observer“ siunčia į Italiją, kad šie parašytų apie Ligūrijos, Toskanos, Amalfio, Kaprio gastronomines ypatybes. Keliaudami draugai kalbasi apie gyvenimą, meilę, darbą, tremtį. Jie daug mąsto apie romantizmo poetus Byroną ir Shelley, kurių gyvenimą taip pat pažymėjo meilė Italijai... Iš pradžių „Kelinė į Italiją“ buvo britų televizijos serialas, rodytas per „BBC Two“ šiu metų balandį, jis pratęsė kitą, 2010 m. sukurta Michaelo Winterbottomo filmą „Kelinė“ apie dvių draugų pažintį su romantiškais britų kaimelių restoranais. Šitų gurmaniškų kelionių po arbatos šalių sėkmę režisierius ir aktoriai Steve'as Cooganas bei Robas Brydonas nusprendė pratęsti Italijoje, juolab kad režisierius jau yra kūrė filmus ne tik D. Britanijoje, bet ir Sarajevе („Sveiki atvykę į Sarajevą“), Pakistane („Šiamė pasaulioje“), Indijoje („Trišna“), Kinijoje („Kodas 46“) ir taip pat Italijoje („Vasara Genujoje“). Naujame filme du aktoriai apsilankys šešiųose restoranuose. Ką jie ten degustuos, pamatysite patys. Taip pat vaidina Rosie Fellner, Marta Barrio, Claire Keelan, Ronni Ancona, Timothy Leachas, Rebecca Johnson (D. Britanija, 2014). (Vilnius, Kaunas)

Dingusi ****

Naujas Davido Fincherio filmas, sukurtas pagal Gillian Flynn romaną, prasideda kaip trileris, baigiasi kaip satyra. Pasakodamas istoriją apie žmoną, dingusią per penktąias vestuvių metines, režisierius aiškinasi Eimės (Rosamunde Pike) ir Niko (Ben Affleck) Danų santuokos ypatybes, aptaria pastaraisiais metais JAV sudrebinusių ekonominę krizę, – jos aukomis galima vadinti ambicingų žurnalistų porą, priverstą ieškoti užuovėjos provincijos užkampyje, – analizuja šiuolaikinės santuokos būseną apskritai ir tyčiojasi iš lengvai žmonėmis manipuliuojančios žiniasklaidos: būtent ji žmonos nužudymu pirmiausia apkaltina vyra. Vis dėlto Fincheris nebūtų Fincheris, jei nesugebėtų visą filmą išsaugoti baujinančio dviprasmiškumo ir nustebinti netikėtomis išvadomis (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Įniršis ***

1945-ųjų balandį pergalė prieš nacių Vokietiją jau visai arti. Sajungininkai juda priešo teritorija ir rengia paskutinę Europos karo teatro ataką, bet mirtis tyko visur. Tanko, ant kurio užrašyta „Įniršis“, vadas Vardadis kovojo su naciais visur – iš pradžių Afrikoje, paskui Europoje. Dabar tankas yra priešo užnugaryje. Vardadis nori ir pats išgyventi kare, ir išsaugoti savo komando gyvenimą. Tačiau kai prie jų prisijungs naujokas Normanas, viltis atrodis nebe tokia reali, ypač kai „Įniršio“ ekipažui teks dalyvauti savižudiškoje misijoje. Davido Ayero filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Bradas Pittas, Shia LaBeoufas, Loganas Lermanas, Michaelas Pena (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Stounhersto beprotnamis ***

Jaunas medikas Edvardas įsidiarbina psichiatrinėje ligoninėje. Netrukus jis supranta, kad dingo vienas gydytojas. Jį pavogė pacientai, jie užgrobs ir visą ligoninę. Režisierių Bradą Andersoną įkvėpė vienas Edgaro Allan Poe apskrymas. Filmas buvo kuriamas Bulgarijoje, kai kurios scenos nufilmuotos karaliaus rūmuose Sofijos pakraštyje. Ten iki šiol gyvena paskutinis bulgarų monarchas. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Kate Beckinsale, Jimas Stugessas, Benas Kingsley, Michaelas Caine'as, Davidas Thewlis, Sinead Cusackas, Brendanas Gleesonas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Agnė Narušytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

31–XI. 6 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 11.20, 14, 16.35, 19.10, 21.45
31, XI. 2–6 d. – Su meile, Rouzé (D. Britanija, Vokietija) – 11, 13.20, 15.40, 18, 20.30; XI. 1 d. – 11, 13.20, 15.40, 18, 21.15
31–XI. 6 d. – Karti, karti 2 (Rusija) – 11.10, 13.40, 16, 18.40, 21.10
XI. 1 d. – G. Bizet „Karmen“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 18.55
31 d. – realybės šou „Pasiutę šunys“ – 21.15
XI. 1 d. – Šventieji motorai (Prancūzija, Vokietija) – 18 val.
XI. 5 d. – Redirected / Už Lietuvą! (rež. E. Velyvis) – 19 val.
6–16 d. – „Scanorama“ (žiūrėkite atskirką repertuarą www.scanorama.lt)
XI. 5 d. – Tarp žvaigždžių (JAV, D. Britanija) – 20 val.
31–XI. 4, 6 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavičius, A. Gricius) – 11, 12, 13.30, 14.30, 16, 17, 18.30; XI. 5 d. – 11, 12, 13.30, 14.30, 16, 17 val.
31–XI. 6 d. – Įniršis (JAV) – 13, 16.45, 18.15, 21.30
31 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 12.30, 15.10, 17.50, 20.30; XI. 1 d. – 12.30, 15.10; 2 d. – 12.30, 15.10, 17.50, 20.30; 3–6 d. – 15.10
31–XI. 2, 4–6 d. – Atostogos Italijoje (D. Britanija) – 12.45, 17.40, 20.15; XI. 3 d. – 12.45; 31–XI. 6 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 15.30, 19.30, 21 val.
Rūsys (rež. R. Matačius) – 14.35, 19, 21.05
31 d. – Išeistuvės (Rusija) – 12.15, 16.30; XI. 1, 2 d. – 12.15, 16.30, 21.40; 3–6 d. – 16.30, 21.40
31–XI. 6 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 13.45, 16.15; Dėžinukai (JAV) – 11.30
31–XI. 2 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 11.15
31–XI. 6 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 13.15
31–XI. 5 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 15.20
31, XI. 2–5 d. – Dingusi (JAV) – 18 val.
31–XI. 5 d. – Ekvalaizeris (JAV) – 21.15
31–XI. 5 d. – Teisėjas (JAV) – 20 val.

Forum Cinemas Akropolis

31–XI. 6 d. – Karti, karti 2 (Rusija) – 11.50, 13.30, 17.10, 19.30, 21.40; Su meile, Rouzé (D. Britanija, Vokietija) – 11.40, 14, 16.20, 18.40, 21.10; Stounhersto beprotnamis (JAV) – 12, 15, 18, 20.50
31 d. – realybės šou „Pasiutę šunys“ – 21.15
XI. 6 d. – Tarp žvaigždžių (JAV, D. Britanija) – 21 val.
31–XI. 6 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavičius, A. Gricius) – 10.10, 11.10, 12.30, 14.50, 17.30
Įniršis (JAV) – 12.25, 15.50, 18.45, 21.30
31–XI. 4, 6 d. – Rūsys (rež. R. Matačius) – 14.10, 16.15, 18.20, 20.30; XI. 5 d. – 16.15, 18.20, 20.30
31–XI. 6 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 10.40, 15.40, 18.10
Drakula. Pradžia (JAV) – 15.20, 19.50, 21.50
Išeistuvės (Rusija) – 16, 18.30
31–XI. 5 d. – Anabelė (JAV) – 21 val.
31–XI. 6 d. – Dėžinukai (JAV) – 11.20; Dėžinukai (3D, JAV) – 13.40; Bėgantis labirintu (JAV) – 13.05; 31–XI. 2, 4–6 d. – Dingusi (JAV) – 20.40; 31–XI. 2 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.20

„Skalvijos“ kino centras

31 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 16.45;

XI. 1 d. – 20.10; 3 d. – 21 val.; 5 d. – 17 val.

31 d. – Šimtametis, kuris išlipo pro langą (Kroatija, Švedija) – 19 val.; XI. 1 d. – 16 val.

3 d. – 15 val. (seansas senjoram); 4 d. – 17 val.; 5 d. – 21 val.

31 d. – Rūsys (rež. R. Matačius) – 21.10; 2 d. – 20.50; 4 d. – 19.10

1 d. – Dalelių karštinė (JAV) – 18.10; 2 d. – 16 val.; 3 d. – 19 val.; 4 d. – 21 val.; 5 d. – 19 val.

3 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 17.15

1 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavičius, A. Gricius) – 14 val.; 2 d. – Mažylis Nikolaias atostogos (Prancūzija) – 14 val.

2 d. – Paskutinis tango Paryžiuje (Italija) – 18 val. (filmą pristatys aktorius D. Gavenonis)

Europos šalių kino forumas „Scanorama“

6 d. – Amžinybė ir diena (Graikija, Prancūzija, Italija) – 16.30

6 d. – Isibrovus pas Bergmaną (dok. f., Švedija) – 19 val.

6 d. – Something Must Break (Švedija) – 21.15

Pasaka

31 d. – Ida (Lenkija) – 15.30, 17, 18.45, 20.30;

XI. 2 d. – 17.30, 19, 19.15, 21.45; 3 d. 4 d. – 17,

18.45, 20.30; 5 d. – 20, 21.45; 6 d. – 15.45,

17.45, 21.30

31 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 19.45, 22.15;

XI. 2 d. – 17.45; 3 d. – 17.45, 22.15; 4 d. –

17.30, 22.15

31 d. – Atostogos Italijoje (D. Britanija) – 15.45;

XI. 2 d. – 13.40; 4 d. – 22 val.

31 d. – Su meile, Rouzé (D. Britanija, Vokietija) – 17.45; XI. 2 d. – 15.45; 3 d. – 22 val.;

5 d. – 21.30

31 d. – Šimtametis, kuris išlipo pro langą (Kroatija, Švedija) – 21.50; XI. 2 d. – 21 val.;

4 d. – 19.45

31 d. – Mažylis Nikolaias (Prancūzija) – 16 val.;

XI. 2 d. – 14.15; 3 d. – 17.15; 6 d. – 15.30

31 d. – Mažylis Nikolaias atostogos (Prancūzija) – 18 val.; XI. 2 d. – 11.30, 13.30, 16.15;

5 d. – 17.15

31 d. – Mergaitė su katiniu (Italija) – 20 val.;

XI. 2 d. – 18.15; 5 d. – 19.15

31 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) –

22 val.; XI. 2 d. – 20.15; 3 d. 4 d. – 21 val.;

5 d. – 21.15; 6 d. – 21.45

XI. 2 d. – Mėnesienos magija (JAV) – 15.30;

3 d. – 20 val.; 6 d. – 21.15

2 d. – Gustavo nuotykiai (rež. V. Lekavičius, A. Gricius) – 11.45

2 d. – Nono, berniukas Zigzagiukas (Nyderlandai, Belgija, Jungtinė Karalystė, Ispanija, Prancūzija) – 12.15

3 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 19.15

4 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 17.15

4 d. – Kino kursai II – 19 val.

5 d. – Metodas („Ciklas išpaniškai“) – 17.30

5 d. – Penktoji valžia (antikorupcinių filmų festivalis „Drąsus žodis“) – 18 val.

6 d. – Šimto žingsnių kelionė (JAV) – 15 val. (senjoru arbatė)

6 d. – „Kino vakarai su Izolda“: Lošėjas.

Svečiuose I. Jonynas – 18.15

6 d. – Pažadėtoji žemė (antikorupcinių filmų festivalis „Drąsus žodis“) – 19.30

6 d. – Animacijos kursai – 19 val.

Ozo kino salė

31 d. – Išbadžiusi žaidynės (JAV) – 16.30

</div